

תמצית הש"ס

לפרטים - 0527692282

זבחים כ"א - נ"א

מ"ם חיים - לרבי ישמעאל מי הכיור צריכים להיות מי מעין, ולחכמים אף שאר מימות כשרים, ולדבריהם מי מקוה כשרים למי כיור אע"פ שאינם מים חיים. (והא דכתיב "והקרב והכרעים יחץ במים", ואיתא בברייתא שזה בא למעט יין או מזוג במים, אבל שאר מים כשרים וכ"ש מי כיור, היינו לרבי ישמעאל, והמעליותא היא שהם מים חיים, דמים קדושים אינן מעליותא, שהרי מים שיש להם שם לווי אינם כשרים לזה).

כ"ב: פסול ערל לעבודה - ערל שעבד עבודתו פסולה, דכתיב "כל בן נכר ערל לב (שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים) וערל בשר לא יבוא אל מקדשי", (ויש חידוש מיוחד שערל לב פסול אע"פ שאינו מאוס כערל בשר, ושערל בשר פסול אע"פ שליבו לשמים), ואם עבד נתחלה העבודה, דכתיב "בהביאכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחלל את ביתי".

פסול טמא לעבודה

טמא שעבד עבודתו פסולה.

לדעת זקני דרום דין זה הוא דווקא בטמא שרץ, אבל טמא מת מתוך שמרצה בציבור לתחילה מרצה גם ביחיד בדיעבד.

ואין לומדים טמא שרץ בק"ו מטמא מת, שהרי טמא מת חמור שטעון הזאה שלישי ושביעי משא"כ טמא שרץ. דקסברי שכמו שכשהמתכפר טמא שרץ אינו מרצה, ה"ה כשהמכפר הוא טמא שרץ. וקסברי שוחטים וזורקים על טמא שרץ, (דאל"כ נלמד שציבור טמא שרץ יקריבו כמו בטמא מת). וכן קסברי שטמא מת משלח קרבנותיו והיינו שאם עשה כך אינו עושה פסח שני, (דאל"כ נימא שאף כהן שנטמא במת אינו מרצה), ומה שצריך לעשות פסח שני, היינו למצוה. ולא ס"ל לזקני דרום דבעינן ששחיתת הפסח תהיה לאוכליו, אלא רק למנוייו. ואמנם הגמ' שואלת שנלמד בק"ו שכהן שנטמא במת אינו מרצה.

כ"ג. והא דאיתא בפסחים שהציץ מרצה על טומאת הדם ולא על טומאת הגוף, לזקני דרום לא איירי בטומאת שרץ שהרי ס"ל ששוחטים וזורקים על טומאת שרץ, וא"כ משמע שבטומאת מת אינו מרצה. צ"ל דאיירי שנטמא הכהן בשרץ, אבל אם נטמאו הבעלים במת מרצה.

והא דאיתא התם שבנטמא טומאת התהום הציץ מרצה, ושנה רבי חייא שהציץ מרצה רק על טומאת מת, לא בא לאפוקי טומאת שרץ, אלא טומאת זיבה.

ורמי בר חמא חולק על זקני דרום, ולדבריו המשנה מדברת בטומאת מת, (והוא מסתפק אם כהן המקריב פסח או קרבנות נזיר, הותרה לו טומאת התהום או לא).

כ"ג: על מה נאמר 'ונשא אהרן את עוון הקדשים' - אין הציץ מרצה על עוון פיגול או נותר, אלא עוון טומאה שהותרה מכללה

כ"א הגמ' מסתפקת אם המקדש ידיו ורגליו בתוך הכיור מהני, או דלא מהני כיון דכתיב "ממנו" ולא בתוכו. ואין להוכיח ממה שמצינו שכהן שטבל במי מערה עבודתו פסולה, ומשמע שאם טבל בכיור עבודתו כשרה, די"ל שבאמת אף מן הכיור פסולה, וקמ"ל שמי מערה אינם מועילים לטבילת ידיו ורגליו, אע"פ שהם מועילים לטבילת כל גופו שהרי אינם מים שאובים כמו הכיור.

מתני מי הכיור נפסלים בלינה אם לא שיקעו את הכיור בבור לפני כן - לרב חייא בר יוסף מי הכיור נפסלים למתירים כמו זמן פסול לינה למתירים עצמם בשקיעת החמה, או שעה אחת בלילה, ולאברים כאברים בעלות השחר. ולרב חסדא אף למתירים נפסלים רק בעלות השחר, והיו משקעים את הכיור סמוך לעלות השחר, (והיו יודעים שהגיע עת קידוש ידים ורגלים מן הכיור ע"י שהיו שומעים את קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור, וכן גביני היה כרוז והיה מכריז עמדו הכהנים לעבודתכם ולוויים לדוכנכם וישראל למעמדכם, כדי שכולם ידעו מהדבר), ולר"ח ח משקע את הכיור סמוך לשקיעת החמה ושוב אין מעלהו כל הלילה, ואם לא שיקעו מבערב יכול לקדש ממנו לעבודת הלילה אבל לא לעבודת היום, ולדעתו היו מעלים את הכיור כדי לקדש ידיו לתרומת הדשן (וא"צ לחזור ולקדש ביום), והיו חוזרים ומשקעים אותו.

כ"ב. שיעור המים שצריך להיות בכיור - כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים אין מקדשים בו. ומה שמצינו שאפשר לקדש אף ע"י כלי שאין בו רביעית, אם הוא כלי שרת, הכונה בקודח דופנו של כיור ותוחב בתוכו כלי קטן ומקצתו בחוץ, ויונק ממימי הכיור ומוציא, ולומדים מ"ירחצו" שגם כך זה כשר, אבל כלי חול אינו מועיל דכתיב "ממנו", ועדיף לרבות כלי שרת שהוא טעון משיחה ככיור עצמו, משא"כ כלי חול. (אבל אין ללמוד שכלי חול אינו מקדש, מק"ו מכנו שאינו מקדש, דכתיב "כיור נחושת וכנו נחושת" לנחושת הקשתו ולא לדבר אחר. דאיכא למיפרך מה שכנו שאינו עשוי לתוכו, תאמר בכלי חול שעשוי לתוכו).

איזה מים ראויים לכיור ולטבילה -

כל מים שראויים להשלמת מי מקוה כמבואר במקוואות פרק ז' כשרים לכיור, אבל להשלים לרביעית של נטילת ידים אינם משלימים, והיינו למעט הנך מינים שהדין בהם שאם נתן סאה ואח"כ נטל סאה כשר, עד רובו, דלרביעית פסול.

טיט הנרוק טיט דק שראוי להריקו מכלי לכלי אם פרה יכולה לשחות ולשתות ממנו משלים אפי' לרביעית, ואם לאו אינו משלים אף לארבעים סאה.

יבחושין אדומין כשרים לטבילה אפי' כשהם בפני עצמם, דכל דבר שתחילתו מן המים מטבילים בו, וכמו שמטבילים בעינו של דג גדול שנימוק שומן עינו בחורו.

הקודח בדופן המקוה מקום המחזיק רביעית מים, מטבילים שם מחטים וצינוריות, כיון שבתחילה היו חלק ממקוה כשר.

בציבור. הגמ' רוצה לדייק מזה דאיירי שנטמאו הבעלים ממת, שמשלחים קרבנותיהם. והגמ' דוחה ד"ל דאיירי בטומאת שרץ, ואף שהיא לא הותרה מ"מ שם טומאה הותרה. ול"ב הגמ' מדייקת דדווקא "עוון הקדשים" מרצה ולא עוון מקדשים, ומבואר שאף בדיעבד אינו מרצה על בעלים או כהן טמא, ודלא כזקני דרום. והגמ' דוחה דאיירי בטומאת שרץ, וכנ"ל.

פסול יושב לעבודה - יושב פסול לעבודה דכתיב "לעמוד לשרת" לעמידה בחרתיו ולא לישיבה. ובברייתא איתא דבהא דכתיב "העומדים" שנה עליו הכתוב לעכב. ואף שיושב דינו כזר שמחלל את העבודה, מ"מ יושב אינו חייב מיתה כזר (וכן ערל ואונן אינם חייבים מיתה), משום דמחוסר בגדים ושלא רחויי ידיים ורגלים הוו ב' כתובים הבאים כאחד, ולמ"ד דב' כתובין מלמדין איכא כתוב שלישי המחייב מיתה בשותיי יין, ושלשה כתובין לכו"ע אין מלמדים.

חציצה בין הכהן לרצפה

כ"ד. כהן העומד ע"ג כלים או ע"ג בהמה או ע"ג רגלי חבירו פסל את העבודה, (וקמ"ל דאפי' בהמה שהיא מין בשר, ואפי' אדם ממש, חוצצים), דכיון שמצינו שכלי שרת מקודשים ובעינין שלא יהיה בהם חציצה, ה"ה רצפה שהיא מקודשת בעינין שלא יהיה חציצה בין רגלי הכהן לרצפה.

אם רגל אחת על הרצפה והרגל השנייה על אבן או על כלי, אם כאשר ינטל הכלי או האבן יכול לעמוד על רגלו האחת ולעבוד, עבודתו כשרה, ואם לאו עבודתו פסולה.

ספיקו של רבי אמרי - י"א שנסתפק היכא שנדלדלה אבן ודעתו לחברה אם חוצצת או לא, ואם אין דעתו לחברה ודאי חוצצת. וי"א שנסתפק היכא שנעקרה אבן אחת ועמד במקומה, אם דרך שירות בכך או לא, אמנם אם נעקרה כל רצפת העזרה העבודה כשרה, דדוד קידש את רצפת העזרה עד התהום.

קבלה וזריקה בשמאל

לת"ק הקבלה פסולה, דכתיב "באצבע ולקח", וכל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין. וכן זריקה בשמאל פסולה דכתיב "באצבע ונתן".

ר"ש מכשיר קבלה בשמאל, ופוסל זריקה בשמאל, (ולהלן יבואר שר"ש מכשיר גם בזריקה). רבא מבאר דברי ר"ש שאף דכל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין, מ"מ כיון שנאמר אצבע וא"א לקבל באצבע, לכן קבלה בשמאל כשרה. ורב סמא בריה דרב אשי שואל שאפשר לקבל באצבע אם יעשה אוזן לשפת המזרק. ואביי מבאר דס"ל לר"ש שמקרא נדרש לאחרינו ולא לפניו. ולרבנן מקרא נדרש לפניו ולאחרינו. ושיטת ר"א בן רבי שמעון היא שמקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו ולא לאחרינו, וס"ל דהא דכתיב "ולקחת מדם הפר ונתת על קרנות המזבח באצבעך", צריך ימין בנתינה ולא בזריקה.

כ"ד: כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין, דכתיב "וטבל הכהן את אצבעו הימנית". לחכמים א"צ לכתוב גם אצבע וגם כהונה, כדכתיב "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו", אלא אף בקמיצה שכתוב בה רק כהונה פסולה בשמאל. ואמנם הולכת אברים לכבש אף דכתיב בה הכהן אינה צריכה ימין, כדמצינו שאת הרגל של ימין היה מחזיק ביד שמאל ועורה לחוץ. ושיטת ר"ש שרק היכא שכתוב אצבע, שמאל פסול, (וכהונה בא לומר שיהיה בכיהונו בגדי כהונה), אבל היכא שכתוב רק כהונה, שמאל כשר, ולכן ר"ש מכשיר קבלה בשמאל, וכן זריקה שכתוב בה רק כהונה ר"ש מכשיר בה בשמאל, וכדמצינו בברייתא.

והא דכתיב "יד" במצורע ללמד על קמיצה שתהא בימין, אף דבקמיצה כתיב "כהונה", י"ל שלימוד אחד הוא לקמיצה עצמה, והלימוד השני הוא לקידוש הקומץ בכלי שרת שיחזיק את הכלי ביד ימין.

כ"ה. ולר"ש שאינו מצריך קידוש קומץ, או ל"א שר"ש מכשיר קידוש קומץ בשמאל, הא דבעי "יד" היינו ללמד שקומץ מנחת חוטא יהיה בימין, דאף שיש ענין שלא יהיה קרבנו מהודר, מ"מ בעינן ימין. (וקמיצה עצמה לר"ש בימין, מדכתיב "קודש קדשים היא כחטאת וכאשם", שאם עובדה ביד עובדה בימין, ואם עובדה בכלי כשרה אף אם עובדה בשמאל).

דיני קבלת הדם

כתיב "ולקח הכהן המשיח מדם הפר", וגורעין ומוסיפין ולומדים מזה שיקבל דם מהפר, והיינו **דם הנפש ולא דם העור או דם התמיצת**. ואין לומר שהכונה "מדם" ואפי' מקצת דם, דהא כתיב "ואת כל דם הפר ישפוך" דצריך לקבל את כל דם הפר, (דאם אינו ענין לשיריים שכבר אין את כל הדם, תנהו ענין לקבלה).

וכן לומדים מזה שיקבל **מהפר ולא מהרצפה**.

וכן לומדים שהשוחט צריך שיגביה את הסכין למעלה כדי שלא יפול הדם שעל הסכין לתוך המזרק, דכתיב "מדם הפר" **ולא מדם הפר ודבר אחר** והיינו הסכין, ומקנח את דם הסכין בשפת המזרק ולא לתוכו, דמצינו שהמזרקים קרויים "כפורי זהב" לשון קינוח.

דיני אויר כלי-

כ"ה: ורידי הקרבן צריכים שיראו את אויר הכלי.

אלו מים כשרים למי חטאת - חבית המונחת מתחת הזינוק צינור המקלח מים מהר זקוף לתוך חבית, והחבית אינה מונחת לשם קידוש מי חטאת, המים שבחבית או שכנגד אוירה פסולים, ואם אין אויר מפסיק בין פיה לזינוק, המים שבחבית פסולים, אבל המים שמוחוץ לחבית אע"פ שהם כנגד החבית כשרים כיון שהם לא פרשו מהצינור.

המקבל במזרק ונפחתו שוליו לפני שהגיע הדם לחלל המזרק, רב אסי מסתפק אם אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי והוי כקבלה שאם אסף אח"כ את הדם מהרצפה כשר, או לא, וכן הסתפק רב אסי באויר שסופו לנוח, וריו"ח פשט לו מהמקרה דלהלן שאויר שסופו לנוח כמונח דמי.

ולרבה רב אסי הסתפק בדין חבית, וריו"ח אמר לו שהרי במזרק כשר באויר שסופו לנוח, שהרי הדם לא שותת במקומו אלא מקלח לרוחב הכלי.

מים היוורדים מההר ונשפכים לחבית, ונתן ידו או רגלו או עלי ירקות או שאר דברים המקבלים טומאה, כדי שיעברו עליהם המים לחבית, המים פסולים, אבל אם נתן עלי קנים או אגוזים או שאר דבר שאינו מקבל טומאה כשרים, דכתיב "אך מעין ובור מים יהיה טהור" דבעינן שהויתן של המים תהיה ע"י טהרה. ומבואר מזה **שאויר כלי ככלי**, דליכא לאוקמי שהמים שותתים לכלי, דהא תנן שהמים עוברים משם לחבית.

פסול בעל מום ודין בן שנה-

לרבי זירא הצורם אוזן פר ואח"כ קיבל דמו פסול, דבעינן "ולקח מדם הפר" שלא יהיה בעל מום בשעת קבלה. ומ"ש תמים זכר בן שנה" לומדים שגם בקדשים קלים צריך שיהיה תמים ובן שנה בשעת שחיטה, וקבלה הולכה וזריקה לומדים מ"ייהיה", אמנם זה רק לגבי בן שנה, (ושייך שלא יהיה בן שנה, דשעות פוסלות בקדשים דמונים שנה מהשעה שנוול באותו היום), אבל בעל מום אינו פוסל בהולכה וזריקה, דהא תנן שאם נשתייר מזבח כזית בשר או כזית חלב יכול לזרוק את הדם.

כ"ו. והא דמבואר שבהמה שעמדה בפנים ורגליה בחוץ וקיבל ואח"כ חתך רגליה הקבלה פסולה, ואם חתך רגליה ואח"כ קיבל את הדם הקבלה כשירה. צ"ל דאיירי שחתך רק עד העצם דלאו מום הוא, אבל הדם אינו יכול לעלות ולהכנס לפנים. ואין להוכיח מזה שדם המובלע באברים יש לו דין דם ולכן חל עליו פסול יוצא, ד"ל שהפסול הוא משום שמנונית דחזיא לאכילה ונפסלת ביוצא כבשר, ואין להוכיח מזה שבשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקה נפסל ביוצא, ד"ל דאיירי בקדשי קדשים.

צפון בקדשי קדשים - קדשי קדשים שחיתתם בצפון, וכן קבלת הדם בכלי שרת בצפון, ואם השוחט עמד בדרום והכניס ידו לצפון, זה כשר לשחיטה ופסול לקבלה, ואם הכניס ראשו ורובו כשר, ואם הבהמה פרכסה ויצאה לדרום וחזרה כשרה דאין פסול אלא ביוצא מתוך המחיצות. אבל קדשים קלים שחיתתם בפנים העזרה, ואם השוחט עמד בחוץ והכניס ידו לפנים, זה כשר לשחיטה ופסול לקבלה, ואפי' בהכניס ראשו ורובו פסול, ואם פרכסה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה. הגמ' אומרת שא"א להוכיח שבשר קדשים קלים נפסל ביוצא לפני זריקה, ד"ל דאיירי שיצאו האליה ויותרת הכבד ושתי הכליות שהם מוקטרים ודינם כקדשי קדשים.

בהמה שנמצאת בפנים ורגליה בחוץ פסולה, דכתיב "והביאום לד'" עד שתהא כולה בפנים.

דין שחיטה וקבלה בתלוי-

לאבוא דשמואל תלאה באויר ושחט פסולה, דבעינן שחיטה "על ירך". אבל אם השוחט נתלה ושחט כשרה, דא"צ שהשוחט יהיה "על ירך". אבל אם קיבל כשהוא תלוי פסולה, דאין דרך שירות בכך. ואם הקרבן היה תלוי כשקיבל כשרה, דא"צ קבלה "על ירך".

לאביי בקדשי קדשים הכל פסול חוץ מאם השוחט תלוי, ובקדשים קלים הכל כשר חוץ מאם המקבל תלוי.

ולרבה הכל כשר דאויר פנים כפנים ואויר צפון כצפון, אבל תלה ושחט בקדשי קדשים, וכן נתלה וקיבל אף בקדשים קלים, פסול.

אם ציציתו שער ראשו בחוץ פסול, דבעינן שיבוא כולו לאהל מועד.

זריקה שלא במקומה

הזורק את הדם ע"ג הכבש, או שלא כנגד היסוד, או שדם שמקום זריקתו למעלה מחוט הסיקרא נתן למטה, או שדם שמקום זריקתו למטה נתן למעלה, או שדם שמקומו בפנים נתן בחוץ, או שדם שמקום זריקתו בחוץ נתן בפנים, פסול, ואין בו כרת באכילתו.

כ"ו: שיטת שמואל שבאופנים הנ"ל רק הבשר נפסל, אבל הבעלים נתכפרו, דשלא במקומו כמקומו דמי, וכתיב "על המזבח לכפר", כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו הבעלים, אבל הבשר פסול דכתיב "לכפר" לכפרה ולא לדבר אחר.

מתי אומרים שיחזור הכשר ויקבל - והא דנתן שאם זרק את הדם שלא במקומו ויש עוד דם הנפש, יחזור הכשר ויקבל. איירי שהזורק היה פסול. אבל כשהזורק כשר לא יועיל לחזור ולקבל, דזריקה שאינה מכפרת אינה מתירה את הבשר באכילה.

מתי נדחה הדם מזריקה - ואין הדם שנשאר נדחה, דאין דיחוי אלא כשהפסולים לשאר עבודות שחטו במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו, אבל פסולים שקיבלו או זרקו במחשבה זו לא נדחה הקרבן, ואם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל, דאין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה, ובדבר הראוי לעבודה, ובמקום הראוי לעבודה.

כ"ז. זריקה שלא במקומו בדבר שחשב בו מחשבת פסול או פיגול - השוחט או מקבל או מוליך במחשבה לזרוק שלא במקומו,

כשר, ואם אח"כ חזר וחשב לאכול את הבשר חוץ לזמנו פסול ואין בו כרת, ואם חשב לאכול חוץ לזמנו פיגול ויש בו כרת. אבל אם מתחילה חשב לזרוק שלא במקומו למחר, ואח"כ חשב לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו, הוי פסול ואין בו כרת. ואף לשמואל דזריקה שלא במקומו מכפרת, מ"מ כיון שאינה מתירה את הבשר באכילה אינה מביאה את הבשר לידי פיגול, דכתיב "פיגול הוא" מי שפיגולו גרם לו, אבל אם חשב לזרוק שלא במקומו איסור דבר אחר גרם לו. ומ"מ הבשר נפסל מאכילה, והיינו לשיטת ר"י שמחשבת הינוח פוסלת.

ריש לקיש סובר כשמואל שבזריקה שלא במקומו הבעלים נתכפרו, והא דנתן במתני' פסול, אין הכונה לענין אכילה (כמו שביאר שמואל), אלא איירי בזרק במחשבה לאכול חוץ לזמנו.

שיטת רבי יוחנן שזריקה שלא במקומו אינה כזריקה במקומו, ואמנם היכא שיש עוד דם הנפש יחזור הכשר ויקבל.

מתי מועיל לאסוף דם מהרצפה ולזרוק - מה שלא אומרים לריו"ח שיאסוף את הדם מהרצפה ויזרקנו, משום דס"ל למתני' כרבי יוסי שאין מועיל לאסוף את הדם, אבל לר"ש יכול לאסוף ולזרוק, (והיכא שזרק במקומו במחשבת פסול או בשמאל לכו"ע אינו יכול לאסוף את הדם ולזרוקו בהכשר). וכן מבואר מדברי ר"י לקמן בדין אם עלו לא ירדו.

כ"ז: ולרב חסדא אם זרק למעלה במקום למטה או להיפך, בין לרבי יוסי בין לר"ש לא מועילה אסיפה, ורק אם זרק בחוץ במקום בפנים או להיפך סובר רבי יוסי שיכול לאסוף ולחזור ולזרוק, כיון דאינו ראוי למזבח זה כלל.

באלו דברים נאמר הדין שאם עלו לא ירדו

לשיטת ר"י קרבן שנשחט בלילה או שנשפך דמו או שיצא דמו חוץ לקלעים, אם עלה ירד, דיש בפסוק ג' מיעוטים, "זאת" "היא" ו"העולה", אבל שאר פסולים אם עלו לא ירדו.

לשיטת ר"ש אף באופנים הנ"ל, וכן לן ויוצא וטמא, ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ושפסולים קיבלו וזרקו את הדם, ושנתן את הדם למטה במקום למעלה ולהיפך, ושנתן את הדם בחוץ במקום בפנים ולהיפך, ופסח וחטאת ששחטן שלא לשמן, אם עלו לא ירדו, דכתיב "תורת העולה", תורה אחת לכל העולין שאם עלו לא ירדו. אבל רובע ונרבע ומוקצה ונעבד ואתנן וכלאים וטרפה ויוצא דופן אם עלו ירדו, דכתיב "זאת", דעדיף לרבות את אלו שפסולם בקודש ולמעט את אלו שאין פסולם בקודש.

לרבי אלעזר מזבח הפנימי מקדש פסולים שאם עלו לא ירדו, ואפי' קומץ שאינו ראוי למזבח הפנימי כלל. והא דנתן שקטורת זרה הבאה בנדבה שעלתה לגבי מזבח תרד, היינו במזבח החיצון, דאינו מקדש אלא מה שראוי לו, כיון שדינו כרצפה שהוא בנין אבנים ולא נמשח, אבל הפנימי שדינו ככלי שרת, מקדש אף מה שאינו ראוי לו.

מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו

השוחט ע"מ לזרוק דמו או מקצת דמו בחוץ, או לאכול אימוריו או מקצת אימוריו בחוץ, או לאכול בשרו או מקצת בשרו ואפי' כזית מעור האליה בחוץ, הקרבן פסול ואין בו כרת אפי' אם אכלו בחוץ. אבל אם חשב מחשבות אלו לעשותם למחר, הוי פיגול וחייב כרת אפי' אכלו בזמנו.

כ"ח. דין עור האליה-

לשמואל עור האליה דינו כהאליה אפי' לענין הקטרה, וא"כ מתני' דתני שהשוחט ע"מ להקטיר כזית מעור האליה פסול סוברת כר"א שמחשבים מאכילת מזבח לאכילת אדם ולהיפך, אבל לחכמים

השוטח ע"מ לאכול דבר שאין דרכו לאכול או להקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר. אבל הסיפא כרבנן.

לרב הונא עור האליה אין דינו כהאליה, דכתיב "חלבו האליה" ולא עור האליה.

לרב חסדא עור האליה כאליה, ומתני' בעור של גדי שאינה קריבה. ואף דכבר תנא שעור שתחת האליה מצטרף לשיעור טומאה טומאת אוכלין בכביצה וטומאת נבילות בכזית, הכא קמ"ל שאף דבעינן "למשחה" כדרך שהמלכים אוכלים, מ"מ עור האליה נחשב דבר שדרכו לאכול.

שיטת רבי אלעזר בן יהודה איש כפר אבלים שגם עור בית הפרסות מן הארכובה ולמטה של בהמה דקה, ועור הראש של עגל רך פחות מכן שנה, ועור שתחת האליה, ועור של בית הבושת של נקיבה, ששחט עולה ע"מ להקטירם חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, ובחוץ לזמנו פיגול ויש בו כרת. לרב הונא בדווקא נקט עולה, אבל בשאר קרבנות עור האליה קרב, ולרב חסדא איירי באליה של גדי שאינה קריבה, או דאיירי בכל הזבחים ולא דווקא בעולה.

מקור הדין שמחשבת חוץ לזמנו מפגלת ויש כרת, ומחשבת חוץ למקומו פוסלת ואין כרת-

רבה רוצה ללמוד דינים אלו מדכתיב "שלישי" והיינו שחשב לאוכלו חוץ לזמנו והיינו ביום השלישי שהוא אחר זמן אכילת שלמים, וכתיב "פיגול" שזה קרא יתירא והיינו שחשב לאוכלו חוץ למקומו שזה דומה לחוץ לזמנו יותר משאר הפסולים, וכתיב "ממנו עונה תשא" דהיינו כרת, באחד מהם ולא בשניהם, והיינו חוץ לזמנו.

הגמ' שואלת דדילמא יש כרת בחוץ למקומו, דאי חוץ לזמנו עדיף דפתח ביה, חוץ למקומו עדיף דסמין ליה.

אביי רוצה ללמוד מדכתיב בקדושים "שלישי" אף שכבר נאמר שלישי, ואם אינו ענין לחוץ לזמנו תנהו ענין לחוץ למקומו, וכתיב בנותר "ואוכליו עונו ישא" למעט חוץ למקומו מוכרת.

כ"ח: הגמ' שואלת דנימא ש"ואוכליו עונו ישא" איירי במחשבת חוץ למקומו, ולמעוטי נותר מוכרת. ואין לומר שעדיף לרבות נותר מגז"ש "עון עון" לכרת, שכן בז"ב ששניהם נפסלים בזמן זה בזמן ממש וזה במחשבת זמן, ושניהם נוהגים בבמה, דאדרבה עדיף לרבות מהגז"ש חוץ למקומו בכרת, שכן במקד"ש, שניהם פסולם במחשבה, ואם חישוב קצתו נפסל כולו, ונפסלים בעבודת הדם, ונאמר בהם שלישי, כמשא"כ טומאה.

ריו"ח רוצה לומר ש"ואוכליו עונו ישא" איירי בנותר, מגז"ש "קודש קודש", ולמעט מחשבת חוץ למקומו.

הגמ' שואלת דנימא ש"שלישי" קמא איירי בחוץ למקומו, ו"שלישי" דפרשת קדושים איירי בחוץ לזמנו ובו אין כרת. ואין לומר ש"שלישי" קמא איירי בחוץ לזמנו, מגז"ש "עון עון" מנותר, דדמי ליה בבז"ב. דאדרבה "שלישי" דפרשת קדושים איירי בחוץ למקומו, והוא סמוך לנותר משום שהוא דומה לו, והוא נתמעט מוכרת.

רבא מבאר שהכל נלמד מהפסוק הראשון, "האכל יאכל" היינו מחשבת אכילת אדם ואכילת מזבח שפוסלות, "מבשר זבח שלמיו" היינו שבדבר שיש בו מפגלים דם ומתפגלים בשר ואימורים פיגול נוהג בו, אבל דבר שאין בו מפגלים ומתפגלים מנחת כהנים וכהן משיח ומנחת נסכים שהם מתירים את עצמם ואין בהם שיריים להתפגל אין פיגול נוהג בו. "שלישי" זהו חוץ לזמנו. "לא ירצה" היינו זריקה המרצה שכמו שבהרצאת כשר בעינן שיקרבו כל מתיריו, ה"ה בהרצאת פסול אין הפיגול נקבע עד הזריקה, "המקריב" שאין הקרבן נפסל אלא במחשב בהקרבה, ולא בשלישי ממש שאם אכלו בשלישי אינו נפסל למפרע. "אותו" מלמד שהקרבן נפסל ולא הכהן דאיירי בזבח ולא בזובת. "לא יחשב" שלא יערב מחשבות אחרות דמחשבות מוציאותו זו מזו, דמחשבת פסול מוציאה מידי פיגול. "פיגול" זה חוץ למקומו. "יהיה" היה אחת שמחשבת חוץ לזמנו חוץ

למקומו מצטרפות שאם חשב כל אחד על חצי זית הקרבן נפסל. "והנפש האוכלת ממנו" שרק באחת המחשבות חייב כרת, והיינו חוץ לזמנו דגמר "עון עון" מנותר, דדמי ליה בז"ב. ומ"שלישי" דפרשת קדושים לומדים שמחשבת חוץ למקומו פוסלת במקום הראוי לדם בשר ואימורים והיינו בקדשי קדשים חוץ לעזרה או בקדשים קלים חוץ לעיר, אבל בהיכל אינו פסול, ומ"שלישי" קמא ליכא למילף דין זה, דכתיב התם פיגול שזה כלל, וכלל המוסף על הפרט יכול לרבות שאר מקומות.

כ"ט: מנלן דאיירי במחשב לאכול חוץ לזמנו, ולא באוכל חוץ לזמנו-

לרבי אלעזר לומדים דין זה מדכתיב "המקריב" בשעת הקרבה הוא נפסל ולא בשעת באכילה, דהא איירי בזבח ולא בכהן דכתיב "אותו". ואין לומר שלא שייך שהקרבן יפסל למפרע, דמצינו זב וזבה ושומרת יום כנגד יום ששותרים למפרע אע"פ שהיו בחזקת טהרה.

לאחרים לומדים דין זה מדכתיב "לא יחשב", במחשבה הוא נפסל ולא באכילה ממש. ורבי אלעזר לומד מ"לא יחשב" שמחשבות מוציאותו זו מזו מחשבת פסול מוציאה מידי פיגול. (ולרב מרי לומדים מ"לא יחשב" שהמחשב בקדשים לוקה, והיינו לר"י דס"ל שלוקים על לאו שאין בו מעשה).

שיטת בן עזאי-

בן עזאי לומד מדכתיב "אותו", שדווקא במחשבת פיגול לא ירצה, אבל אם עבר על כל תאחר ירצה. ואיירי בזבח דס"ל כאחרים ומדאיצטריך להכשיר באכילת הזבח בשלישי, ש"מ דאיירי בזבח. אי נמי "לא ירצה" היינו הזבח.

כ"ט: ואף שבכור שעברה שנתו אינו נפסל, דכתיב "ואכלת לפני ד' אלוקיך מעשר דגן וכו' ובכורות", דכמו שמעשר אינו נפסל בעברה שנתו ה"ה בכור. מ"מ סובר בן עזאי ש"א"ל ללמוד משם דשאני בכור שלא בא לרצות, אבל זבחים שבאים לרצות היה מקום לומר שיפסלו, קמ"ל.

ומהא דכתיב "והיה בך חטא" לא דורש בן עזאי למעט אם יש חטא בקרבן, אלא בא ללמד שאין האשה נענשת בעוון כל תאחר, אף שאין אשתו של אדם מתה אא"כ מבקשים ממנו ממונו ואין לו.

עירוב מחשבות

דין פיגול במחשבת חוץ לזמנו באחד מד' עבודות, הוא רק באופן שאת שאר העבודות עשה בלי מחשבת פיגול, אבל אם חשב באחת העבודות מחשבת חוץ למקומו, או מחשבת שלא לשמה בפסח או חטאת, אינו פיגול. וכן אם כזית אחד חשב לאכול בחוץ ואת השני למחר או איפכא, או בב' חצאי זיתים, פסול ואין בו כרת.

שיטת ר"י שאם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום הוי פיגול, ולחכמים אף בזה הוי פסול ואין בו כרת.

לאילפא המחלוקת היא דווקא כשחשב ב' מחשבות בב' עבודות, אבל אם חשב ב' מחשבות בעבודה אחת לכו"ע אינו פיגול. ולריו"ח אף בזה סובר ר"י דאם מחשבת הזמן קדמה הוי פיגול.

דין העושה תמורה לשתי קרבנות-

האומר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים, לר"מ הרי זו תמורת עולה, דתפוס לשון ראשון, ולרבי יוסי אם נתכוון שתהיה תמורת שניהם דבריו קיימים ותרעה ותימכר ויבא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים, ואם נמלך הרי זו תמורת עולה.

ואם אמר הרי זו תמורת עולה ושלמים, או שאמר לחצותה לעולה ושלמים, לאביי ר"מ מודה ששניהם חלים דחד דיבורא הוא, ולרבא אף בזה פליג ר"מ.

דאף דכתיב "שתאכלהו אש", מ"מ כיון שלא אמר לשון אכילה אין זה פיגול.

מחשבה שיאכלו ב' בני אדם כל אחד חצי זית הרי זה פיגול.

ל"א: מחשבה לאכול כזית ביותר מכדי אכילת פרס, רבא מסתפק אי הוי פיגול כאכילת גבוח דפעמים אינו ממהר להשרף, או דדמי לאכילת אדם.

מחשבת אכילה והקטרה אין מצטרפים, ולכן אם כל מחשבה חשב בחצי זית כשר. רבי ירמיה מדייק דדין זה הוא כר"א דס"ל שמחשבים מאכילת אדם לאכילת מזבח, ואביי סובר שמתני' כרבנן, וקמ"ל שאפי' שכל מחשבה חשב בדבר שכך דרכו מ"מ אין מצטרפים.

כל הפסולים:

שחיטה ע"י פסולים

כל הפסולים לעבודה כגון זר אשה ועבד, כשרים לשחיטה לכתחילה, ואפי' בקדשי קדשים, דכתיב "ושחט את בן הבקר לפני ד' והקריבו בני אהרן הכהנים".

ל"ב. שחיטה וסמיכה ע"י טמא-

במתני' מבואר שטמא כשר לשחיטה, ובלבד שלא יגע בבשר, ומשמע דכשר בדיעבד אבל לכתחילה לא ישחוט.

הגמ' מביאה מהברייתא ילפותא לפסול שחיטה בטמא מדכתיב "וסמך... ושחט" מה סמיכה בטהורים אף שחיטה בטהורים, והגמ' מבארת שמדאורייתא טמא כשר, והילפותא היא אסמכתא בעלמא, והא דסמיכה פסולה בטמא, משום דכתיב "לפני ד'", ואינו יכול אפי' להכניס ידיו ולסמוך, דקסבר האי תנא ביאה במקצת שמה ביאה, אבל בשחיטה אף דכתיב "לפני ד'" יכול לעשות סכין ארוכה ולשחוט.

ורב חסדא שנה את הברייתא שלומדים מ"וסמך... ושחט" שכמו ששחיטה בטהורים דכתיב "לפני ד'", אף סמיכה דווקא בטהורים, וס"ל להאי תנא כשמעון התימני שסובר שהשוחט ג"כ צריך להיות לפני ד', דכתיב "ושחט את בן הבקר לפני ד'", (ולת"ק קאי קרא על בן הבקר ולא על השוחט).

ביאה במקצת, והואיל ואשתרי אשתרי

ל"ב: ביאה במקצת- שיטת ריש לקיש שטמא שהכניס ידו לעזרה לוקה, דכתיב "בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא", מקיש ביאה לנגיעה, מה נגיעה במקצת שמה נגיעה, אף ביאה במקצת שמה ביאה.

הואיל ואשתרי אשתרי-

הואיל ואשתרי אשתרי במצורע טבול יום- מצורע שחל שמיני שלו בערב פסח וראה קרי בו ביום וטבל, אע"פ שסתם טבול יום אסור להכנס דס"ל טבול יום דזב כזב, מ"מ עשה של פסח שיש בו כרת, דוחה עשה דשילוח טמאים שאין בו כרת, דאין כרת אלא מחומת העזרה ולפנים, ומכניס ידו לעזרה כדי שיתנו מדם האשם ומלוג השמן על בהונותיו, כדי שיטור ויוכל בערב לאכול את הפסח. ולר"ח אף עשה אין כאן אלא איסור דרבנן, דכתיב "ויעמוד יהושפט וכו' לפני החצר החדשה", והיינו חצר שחידשו בה את ההלכה שטבול יום לא יכנס למחנה לויה.

הגמ' שואלת לר"ל שביאה במקצת שמה ביאה, איך הטבול יום מותר להכניס ידיו לבהונות, והרי זה עשה שיש בו כרת. עולא מתרץ שהטעם הוא הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו.

רבא רוצה להוכיח כדבריו ממה שאם שחט ע"מ לאכול חצי זית **למחר וחצי זית בחוץ** ור"י סובר תפוס לשון ראשון, ואביי מיישב שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, וס"ל לר"י דמפגלים בחצי מתיר, והיינו בסימן אחד מב' הסימנים.

והיכא דחשב **ב' מחשבות בקמיצה** שמצינו שגם בזה נחלקו במחשב לאכול חצי זית למחר וחצי זית בחוץ, והוי כמו דיבור אחד, לאביי צ"ל דאירי בחשב בהקטרת הקומץ לאכול חוץ לזמנו, ובלבונה חשב לאכול חוץ למקומו, ובקומץ של מנחת חוטא בדלי דלות שאין בה לבונה באמת לאביי לא נחלקו, ולרב אשי י"ל דאירי בחשב בפסיעות בכל פסיעה מחשבה אחרת.

ל: רב דימי סובר דר"מ שסובר דהוי תמורת עולה, הוא בשיטת ר"י דס"ל לגבי פיגול **תפוס לשון ראשון**, ולדבריו נחלקו אף באומר שתהיה תמורת עולה ושלמים ונתכוון ששניהם יחולו.

ואביי סובר שמחלוקת ר"מ ור"י היא, דכיון שאם אמר שתהיה תמורת עולה ואח"כ תהיה תמורת שלמים, לכו"ע היא תמורת עולה, דאין קדושה חלה על קדושה, ואם אמר שלא היה תמורת עולה א"כ תהיה תמורת שלמים, לכו"ע היא תמורת עולה ושלמים, והמחלוקת היא כשאמר תמורת עולה תמורת שלמים, שלר"מ מזה שלא אמר תמורת עולה ושלמים ש"מ חזרה הוי, ולרבי יוסי כוונתו שתהיה כולה עולה וכולה שלמים, ולכן לא אמר שתהיה תמורת עולה ושלמים.

באיזה מקרים סובר ר"י שהולכים אחרי המחשבה הראשונה- היכא דחשב כזית בחוץ כזית למחר לר"י הוי פיגול, ואפי' בכזית בחוץ וכזית למחר שזה דיבור אחד הוו ב' מחשבות ותפוס לשון ראשון והוי פיגול. אמנם חישב לאכול כזית למחר בחוץ בזה מודה ר"י שיש כאן עירוב מחשבות ולא הוי פיגול.

צירוף מחשבות

ל"א. צירוף ב' חצאי זיתים כשיש מחשבה אחרת ביניהם- חשב בחצי זית מחשבת חוץ לזמנו ובחצי זית אחר מחשבת חוץ למקומו ובחצי זית נוסף מחשבת חוץ לזמנו, לרבא חצי הזית השלישי מצטרף לראשון והוי פיגול דאין חצי זית מועיל במקום כזית, ולרב המנונא יש כאן עירוב מחשבות כיון שבתחילה נצטרף החצי זית השני לראשון ולא הוי פיגול.

דין צירוף לענין טומאה- כביצה שהיא ראשון לטומאה שנתערבה עם כביצה שהיא שני לטומאה, נעשו שניהם ראשון לטומאה כיון שיש בתערובת כזית ראשון לטומאה, ואם נטל כביצה מהתערובת דינה כשני לטומאה דכיון שאין כאן כביצה ראשון מצטרפים לטמא כקל שביניהם, ואם חזר ועירבם דינם כראשון לטומאה דכשמצא מין את מינו ניעור מצירוף שאינו מינו, וכמו שאם נפלו שניהם יחד על ככר של תרומה עשאוהו שני לטומאה. רבא רוצה להוכיח מדין זה כדבריו, ורב המנונא דוחה דשאני התם דאיכא שיעורא שמתחילה היה כביצה, אבל כאן מתחילה היה רק חצי זית, ולדבריו אם היה חצי כביצה ראשון וחצי כביצה שני, והוסיף עליהם עוד חצי כביצה שני, דין התערובת כשני ולא כראשון.

מתי ב' חצאי זיתים מצטרפים לפיגול- חשב בחצי זית מחשבת חוץ למקומו ואח"כ חשב בחצי זית אחר מחשבת חוץ לזמנו ואח"כ חשב בחצי זית נוסף מחשבת חוץ לזמנו, לרב דימי הוי פיגול, דאין חצי זית מועיל במקום כזית. ולרבנן בכהאי גוונא אין החצי זית הראשון חוזר וניעור, ורק כששתי המחשבות בב' חצאי זיתים הראשונים היו חוץ למקומו הוי פיגול. ולרב אשי אומרים חוזר וניעור כדעת רבא, ולכן אפי' כשחשב בחצי זית חוץ לזמנו, ובזית שלם חשב חצי חוץ לזמנו וחצי חוץ למקומו הוי פיגול.

איזו מחשבה מפגלת

מחשבה שיאכלו כלבים למחר- לרבי ינאי הוי פיגול, דכתיב "ואת איזבל יאכלו הכלבים", אבל מחשבת הקטרה למחר אינה מפגלת,

רבינא (ל"ג): מתרין שביאה במקצת שמה ביאה רק למלקות ולא לכת.

הגמ' שואלת על ר"ל דאיתא בברייתא דאם היה כתוב בהמה הייתי אומר שאף חיה בכלל, קמ"ל בקר, ומ"מ הייתי חושב שהמביא חיה טהורה הרי זה כתוספת ואינו איסור, קמ"ל צאן. ומבואר שחיה ממועטת מהפסוק.

מתי יכול הכשר לחזור ולקבל מן הדם

ל"ד: פסולים שחשבו מחשבת פסול, אם חשבו בשחיטה הקרבן נפסל, כיון שהם כשרים לשחיטה, אבל אם חשבו בקבלה, אם נשאר דם הנפש יחזור הכשר ויקבל. (מתני' ל"ב).

מתי יש לדם דין שיריים - לל"ק פסול לעבודה אינו עושה שיריים, ואם קיבל הפסול זרק, יכול הכשר לחזור ולקבל ולזרוק, ורק מחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו עושה שיריים, הואיל ומרצה לפיגולו. ולרב זביד ריו"ח אמר שהספק אם כוס פסול כגון יוצא שזרקו כשר עושה שיריים ונ"מ אם הכשר יכול לחזור ולקבל, תלוי אם פסול עצמו עושה שיריים, והא דאיתא במתני' שיחזור הכשר ויקבל, י"ל דהיינו כשהפסול קיבל ולא זרק.

שיריים בכוס שלא זרק ממנה - חטאת שקיבל דמה בד' כוסות, אם נתן מתנה אחת מכל כוס, כולם נשפכים ליסוד, דכתיב "ואת כל דמה ישפוך", ואם קיבל מכוס אחת השאר נשפכים לאמה, דכתיב "ואת דמו ישפוך". ולרבי אלעזר ברבי שמעון אף בזה כולם נשפכים ליסוד, ומ"א דמה ישפוך" ממעטים שיריים שבצוואר בהמה.

קיבל בהכשר והמשיך בפסול יכול להמשיך בהכשר, וכגון אם קיבל כשר ונתן לפסול, יחזיר לכשר. קיבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו, (וקמ"ל דפסול הנ"ל אינו דווקא טמא ומשום שהוא ראוי לעבודת ציבור). קיבל בכלי קודש ונתן לכלי חול יחזיר לכלי קודש, (וקמ"ל שאף שכלי חול שאינו ראוי כלל כשר, משא"כ שמאל דכשר ביהו"כ שנוטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו. ומאי דר"ה דכלי חול כשר משום שבידו לקדשו, משא"כ הנך דלעיל, קמ"ל). וכן אם נשפך על הרצפה ואספו כשר.

למה הדם לא נדחה - רבא מבאר שזה לשיטת חנן המצרי דאינו פוסל בנדחה, וכגון שמת שיער המשתלח והדם של השעיר הנעשה בפנים כבר בכוס, שמביא אחר ומזווג לו. ורב אשי מתרין שדבר שבידו להכשיר אינו נדחה אבל בשעיר שמא לא יביאו אחר, וכדבריו משמע ממה שר"י שהוא הסובר שיש דיחוי אמר שזורקים כוס מדם התערובות שעל הרצפה, ומבואר דדבר שהוא בידו אין בו דיחוי.

ביאור שיטת ר"י שזורקים מהדם שעל הרצפה - ר"י סובר שכיון שכהנים זריזים תולים שהדם נתקבל ונשפך, ואין לחוש שהוא זורק דם פסול. ומהאי טעמא היו פוקקים את העזרה בערי פסחים, ואף אם מעורב בדם זה דם התמצית שהוא אינו מכפר (אף שלר"י דם התמצית בכרת), דכתיב "כי הדם הוא בנפש יכפר" דדווקא דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם, מ"מ ס"ל לר"י שאין דם מבטל דם, דמין במינו לא בטיל.

ל"ה. ולחכמים לא היו זורקים מדם התערובות שעל הרצפה דשמא לא נתקבל בכלי, והסיבה שהיו פוקקים את העזרה היא, משום דשבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם, והיינו בזמן הולכת עצים למערכה, אבל בזמן עבודה כגון הולכת אברים לכבש אם היו הבגדים מלוכלכים היתה העבודה נפסלת, ואין לומר שהיו מגביהים את בגדיהם שלא יתלכלכו, דכתיב "מדו" שלא יחסר ולא יותיר, ובהכרח שהיו הולכים לכבש ע"ג איצטבאות גבוהות. ואינם חוצצות כיון שהם ממין הרצפה. (דם לח לא הוי חציצה משום דדם ודיו ודבש וחלב אין חוצצים לחים אלא יבשים).

זרק שלא במקום הראוי לזריקה כגון ע"ג הכבש שלא כנגד היסוד, למעלה במקום למטה ולהיפך, בחוץ במקום בפנים ולהיפך, אם נשאר דם הנפש יחזור הכשר ויקבל. (מתני' ל"ב).

הואיל ואשתרי אשתרי בטומאת מת וטומאת זיבה - אם היו רוב ישראל זבים ונעשו טמאי מתים, לא אמרין הואיל והותרו לטומאת מת הותרו לזיבתם, כיון שהזיבה כבר נאסרה, אבל אם היו טמאי מתים ונעשו זבים, לרב יוסף הואיל והותרו לטומאת מת הותרו אף לזיבה. ולאביי דווקא במצורע שזה התר גמור אומרים הואיל ואשתרי אשתרי, משא"כ טומאת מת שהיא דחוייה בקושי ע"י נשיאות עוון של הציץ. ולרבא אדרבה בדחיה אומרים מה לי דחיה אחת מה לי שתי דחיות, אבל בהתירא להא אישתראי ולהא לא אישתראי. ומבואר שגם לאביי וגם לרבא טומאה דחוייה בציבור.

למה מצורע לא הכניס ידיו לסמוך על אשמו-

ל"ג. הנה מצינו שאף שבכל הסמיכות תיכף לסמיכה שחיטה, מ"מ סמיכת אשם מצורע היתה בשער ניקנור, משום שאין המצורע יכול להכנס לעזרה לסמוך.

הגמ' אומרת שאין ראה שביאה במקצת שמה ביאה, ממה שלא הכניס ידו לסמוך, ד"ל דברייתא זו כרבי יוסי ברבי יהודה שהצפון מרוחק, ולא עשו פשפש מיוחד, שהרי "הכל בכתב מיד ד' עלי השכיל כל מלאכת התבנית". ולל"ב א"א להכניס ידיו ולסמוך משום דבעינן בכל כוחו, וצריך להכניס ראשו ורובו לצורך כך.

והא דלא נכנס כולו כדי לקיים תיכף לסמיכה שחיטה, י"ל דגזרו שמא ירבה בפסיעות. ולל"ב ס"ל דאף דתיכף לסמיכה שחיטה דאורייתא (שהרי לומדים מסמיכה שכיון שהיא מוכרחת להיות בטהורים אף שחיטה בטהורים), מ"מ סמיכת אשם מצורע אינה מדאורייתא שהרי לא בא אלא להכשיר.

מלקות בטמא שנגע או אכל בשר קודש

טמא שנגע בקודש לריו"ח אינו לוקה, ד"בכל קודש לא תדע" איירי בתרומה. ולר"ל לוקה דקרא איירי בקודש, ואף שלומדים מפסוק זה **אזהרה לטמא שלא יאכל בשר קודש**, (ולריו"ח בשם ברדלא לומדים אזהרה לטמא שאכל קודש, בגז"ש "טומאתו טומאתו"), מ"מ מדאפקה רחמנא בלשון נגיעה לומדים איסור לטמא שלא יגע בקודש, ומדאיתקש קודש למקדש לומדים **שטמא אסור לאכול קודש**, וכן לומדים **שטמא שאכל בשר קודש לפני זריקה לוקה**, מדכתיב "בכל קודש" ולא כתיב "בקודש", (ולריו"ח טמא שאכל בשר קודש לפני זריקה אינו לוקה, דאיתא בגז"ש "טומאתו טומאתו").

ל"ד. לאביי לא נחלקו ריו"ח ור"ל אלא **בטומאת הגוף**, אבל אם **הבשר טמא** מודה ריו"ח שלוקה, דכתיב "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" לרבות עצים ולבונה דחיבת הקודש מכשרתם כאוכל, ובשר לפני זריקה אינו גרוע מהם.

לרבא לא נחלקו אלא בטומאת הגוף, אבל בטומאת בשר מודה ר"ל שאינו לוקה, דכיון דלא קרינן ביה "וטומאתו עליו ונכרתה", לא קרינן ביה "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", ואף עצים ולבונה לא נתרבו אלא בקדשו בכלי, דחשוב כקרבן כל מתיריו.

המעלה אברי בהמה טמאה ע"ג המזבח

לר"ל לוקה ולריו"ח אינו לוקה.

הגמ' הבינה שהמחלוקת היא אם לאו הבא מכלל עשה לוקין עליו או לא.

והגמ' דוחה שלא הבא מכלל עשה אינו אלא עשה, (וכאיסור בהמה טמאה הנלמד מ"אותה תאכלו" דאינו אלא עשה).

רבי יעקב מבאר שבאברי בהמה טמאה לכו"ע אינו לוקה, והמחלוקת היא על חיה, שלריו"ח אף בזה עובר בעשה דכתיב "בהמה, ולר"ל אינו עובר, ו"בהמה" היינו למצוה בעלמא.

מתי המחשבה אינה מחשבת פיגול

בדבר שאינו נאכל או נקטר – השוחט במחשבת פיגול לאכול דבר שאינו נאכל, או במחשבה להקטיר דבר שאינו מוקטר, לת"ק הקרבן כשר, ור"א פוסל.

מחשבת פיגול על פחות מכזית אינה פוסלת, ואם חשב על חצי זית אכילה וחצי זית הקטרה, אינן מצטרפין.

באלו חלקים בקרבן אין מחשבת פיגול – השוחט במחשבת פיגול על אכילת כזית מהעור או מהרוטב או מהקיפה או מהאלל או מהעצמות או מהגידים או מהקרניים או מהטלפיים, כשר, ואם פיגל בזבח במחשבה על דבר הנאכל אין חייבים על חלקים אלו משום פיגול נותר וטמא. ובברייתא (ל"ה:): איתא שאף צמור שבראשי כבשים, ושיער שבזקן תישים, והמוראה, והשליל והשליא, וחלב המוקדשין וביצי תורין, החושב בהם לא נעשה הזבח פיגול, ואם פיגל אין בהם איסור פיגול, ואין בהם איסור נותר וטמא, והמעלה מהם בחוץ פטור. לרבי אלעזר מחשבת פיגול על דבר שאינו נאכל אינה מפגלת את הזבח, אבל מחשבה בזבח מפגלת גם מה שאינו נאכל. כגון החושב באכילת שליל או שליא לא נתפגל הזבח, אבל אם פיגל בזבח נתפגל אף השליל. וכן במחשבת פיגול על האלל נתפגלה המוראה, אבל אם פיגל במוראה לא נתפגל אלל. וכן אם פיגל באימורים נתפגלו הפרים הנשרפים, והאכל מהם בכרת, אבל אם פיגל באכילת פרים או בשריפתם לא נתפגלו אימורים. והגמ' מוכיחה ממתני' כדבריו.

המולק תורים במחשבה לאכול מהביצים בחוץ לא הוי פיגול, ואם נעשה הקרבן פיגול, אינו חייב על חלב מוקדשין וביצי תורין משום פיגול ונותר וטמא.

ל"ה: פרים ושעירים הנשרפים מועלים בהם משהוקדשו, ומועלין בהם על בית הדשן עד שיותך הבשר. ומשנשחטו הוכשרו להפסל במגע טבול יום או של מחוסר כיפורים, ובלינה. הגמ' אומרת שאין ראייה מכאן לרבי אלעזר שיש בבשר פסול לינה, וממילא יש בזה גם פסול מחשבה, די"ל דאיירי בלינת אימורים.

בעלי מומין שעלו על המזבח ירדו, ולר"ע לא ירדו. ואמר ריו"ח שר"ע איירי במום שבדוקין שבעין, כיון דכשר בעופות, וכן איירי שהיו בעלי מומין לפני שהוקדשו, אבל בשאר מומין, או שקדם המום להקדש, או בעולת נקיבה, מודה ר"ע שאם עלו ירדו. והא דאיתא בברייתא שהמקטיר שליל בחוץ פטור, ומשמע שבאמו חייב, היינו כשהקטיר את אימורי האם ואיירי בשלמים או חטאת שבאים נקיבות.

האם מחשבה על פסולים אחרים הוי פיגול

ל"ו: המחשב להניח את הדם או את האימורים למחר, או להוציאם לחוץ, לרבי יהודה הקרבן נפסל בכך, ולחכמים הקרבן כשר. מסקנת הגמ' שר"י אמר את דינו מסברא, דאם המוציא פסול, אף המחשב להוציא פסול. ואין לומר שר"י למד זאת מדכתיב תרי קראי בנותר, שהרי מהפסוק השני "ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר", לומדים שהדברים דלהלן נאכלים ליום ולילה, מ"ובשר" לומדים חליפין וולדות ותמורות, מ"זבח" לומדים חטאת ואשם, מ"שלמיו" לומדים שלמי נזיר ושלמי פסח, מ"קרבנו" לומדים לחמי תודה וחלות ורקיקים שבנזיר. ואין לומר שלומדים מדכתיב "לא יניח" ולא "לא תתירו", שהרי מזה א"א ללמוד אלא המחשב להניח ולא המחשב להוציא.

המחשב לזרוק את הדם ע"ג הכבש, או על המזבח שלא כנגד היסוד, או למעלה במקום למטה ולהיפך, או בחוץ במקום בפנים ולהיפך, או שחשב שיאכלוהו או יקריבוהו טמאים או ערלים, או שחשב לשבר עצמות הפסח או לאכול ממנו נא, או שחשב לערב דם הקרבן בדם

קרבן פסול, בכל אלו הקרבן כשר, דאין מחשבה פוסלת אלא במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ופסח וחטאת ששחטם שלא לשמן.

ר"י לא חולק במקרים הללו, דיש מקרים שהזבח לא נפסל בהם (שובר ונא בפסח, טמאים וערלים), או שאינו תלוי בו אלא באחרים (טמאים וערלים), ובעירוב דם פסול ר"י לטעמיה שאין דם מבטל דם, ובלמטה במקום למעלה ולהיפך, ר"י לטעמיה ששלא במקומו כמקומו, ובחוץ במקום בפנים אע"פ שודאי הקרבן נפסל, מ"מ ר"י סובר שאינו פוסל אלא במקום שראוי לדם ולבשר ולא ימורים והיינו חוץ לעזרה שהוא ראוי לכל אלו בשעת היתר הבמות, משא"כ בפנים.

ואף דמצינו שדעת ר"י שחטאת שחשב להכניס דמה לפנים פסולה, הרי מצינו שר"י לא פוסל אלא בשכיפר נתן ע"ג מזבח הפנימי, (ואם הכניס בשוגג כשר), וצ"ל דתרי תנאי אליבא דר"י.

ל"ז: חטאת ששחטה בדרום מצינו בשם ר"י שעובר על לאו, ומאידיך מצינו שאינו חייב מלקות, וצ"ל דתרי תנאי אליבא דר"י.

שיטת רבי אבא שר"י מודה היכא שחישב להניח, שיכול לחזור ולקובעו בפיגול אם חישב בעבודה שניה לאוכלו חוץ לזמנו, אף שכבר נפסל. והגמ' מביאה ברייתא שמבואר בה להדיא שאין יכול לחזור ולקובעו בפיגול. (ואם חישב מחשבה שאינה פוסלת, יכול לחזור ולקובעו בפיגול).

חישב שיאכלוהו טמאים למחר, לרב חסדא הוי פיגול, ולא אמרינן שכיון שטמאים אינם ראויים לאכול לאו מחשבה היא.

פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו, לרב חסדא טמא האוכלם חייב. רבא רוצה להוכיח דין זה ממה שטמא האוכל אימורי קדשים קלים חייב, והגמ' דוחה דשאני התם דחזו לגבוה.

בית שמאי:

כמה מתנות מעכבים בקרבנות – קרבנות שדמם נזרק על המזבח החיצון, ונתן רק מתנה אחת, כיפר, ובחטאת ב' מתנות מעכבות, ולב"ה אף בחטאת רק מתנה אחת מעכבת. במזבח הפנימי כל המתנות מעכבות.

מקור הדין שבמתנה אחת כיפר – בברייתא איתא שלומדים דין זה מדכתיב "ודם זבחיך ישפך", ולפ"ז מה ששיירי הדם נשפכים ליסוד לומדים מ"והנשאר בדם ימצה" וכשיטת רבי. ולתנאים דלהלן שלומדים דין אחר מפסוק זה, צ"ל ("ל"ז:): דס"ל כב"ה שגם חטאת שנתנה במתנה אחת כיפר, וכל הזבחים נלמדים מחטאת.

היכא שחשב מחשבת פיגול בזריקה שאינה מעכבת לא הוי פיגול, ואם חשב מחשבת פיגול בזריקה המעכבת, אף שבזריקה אחרת חשב מחשבת פסול, הוי פיגול. ואם חשב מחשבת פסול בחלק מהזריקות המעכבות, הקרבן נפסל.

ל"ז: הניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה – י"א שיצא דכתיב "ודם זבחיך ישפך". ולר"ע אין זריקה בכלל שפיכה ואין שפיכה בכלל זריקה, (וכדמצינו שלרבי ישמעאל ברכת הפסח פוסלת את הזבח – חגיגת י"ד, אבל לא איפכא, ולר"ע אף אחת לא פוסלת חברתה).

מעשר ופסח טעונים מתן דמים ואימורים לגבי מזבח דכתיב "ודם זבחיך ישפך", (ולימוד זה נאמר ג"כ בשם רבי ישמעאל, וצ"ל דתרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל). ולריה"ג לומדים בכור מעשר ופסח מ"ואת דמים תזרוק על המזבח, ואת חלבם תקטיר", ולפ"ז הא דכתיב "ובשרם יהיה לך" אף שמעשר ופסח נאכלים לבעלים ולא לכהן, בא

ללמד שבכור בעל מום ניתן לכהן, ורבי ישמעאל לומד דין זה מ"לך יהיה" דסיפא דקרא.

ל"ז: ודין תמורה בכבור מעשר ופסח, לריה"ג לומדים מ"לא תפדה קודש הַ", הם קרבים אבל תמורתם וולדותיהם עד סוף העולם נאכלים במומם לבעלים. ולרבי ישמעאל הפסוק מדבר בכבור, ומעשר לומדים גז"ש "עברה עברה" מבכור, ופסח כתיב ביה "אם כשב הוא מקריב את קרבנו".

כמה מתנות מעכבות בחטאת

לב"ש שתי מתנות מעכבות, דכתיב ג' פעמים קרנות, הרי כאן שש, ד' למצוה וב' לעכב.

לב"ה מתנה אחת מעכבת, דכיון שב' פעמים כתיב "קרנת" חסר, הרי כאן ארבע, ג' למצוה ועוד אחת לעכב, דאין לומר שכולם למצוה, דכפרה בכדי לא אשכחן.

לל"ב טעמם של ב"ה משום דאהני מקרא ואהני מסורת, אהני קרא להוסיף אחד יותר מארבע, ואהני מסורת להוריד אחד פחות משש.

(והא דלא אמרינן בתפילין שיעשו ה' בתים, כיון שב' פעמים כתוב לטטפות חסר. משום דס"ל כר"ע שלומדים מנין הבתים מפירוש המילה טוטפות, דטט בכתפי שתיים ופת באפריקי שתיים. ובסוכה לא אמרינן שיצטרכו ה' דפנות כיון שב' פעמים כתוב בסכת חסר. משום שמתוך החמש צריך אחד לגוף המצוה ואחד לדין סכך, ובשלש שנשארו באה ההלכה ואמרה שהשלישי שיעורו טפת. והא דלא אמרינן שטומאת יולדת נקיבה היא מ"ב יום, כיון דכתיב "שבעים" וקרינן שבועיים. משום דכתיב "כנדתה").

ל"ח. הגמ' מביאה ביאור נוסף במקור של ב"ה, מדכתיב "וכפר" ג' פעמים. שאף שדמים הניתנים למטה מחוט הסיקרא רק מתנה אחת מעכבת, א"א ללמוד משם, דעדיף ללמוד מחטאת פנימית שד' המתנות מעכבות בה, שאף שזו חיצונה וזו פנימית, מ"מ היא דומה יותר כיון שגם היא חטאת וגם בה יש דין ד' קרנות. קמ"ל וכפר שרק ג' מתנות מעכבות, ומ"וכפר" השני לומדים שרק ב' מתנות מעכבות, ומ"וכפר" השלישי לומדים שרק מתנה אחת מעכבת. דא"צ קרא לגופיה, שהרי כפרה וסליחה הם דבר אחד.

ואין לומר שכוונת המיעוטים מ"וכפר" לומר שאם נתן למטה ולא למעלה אינו מעכב. דא"כ צריך ד' מיעוטים לומר שאם נתן כולם למטה כשר, ואין לנו אלא ג' "וכפר". ואין לומר שיתן אחת למעלה ושלוש למטה, דלא מצינו דמים חצין למעלה וחצין למטה. ומה שהכ"ג מזה אחת למעלה ושבע למטה, היינו כמצליף, כמו במלקות שהיה מכה ארבעים מכות זו למטה מזו בסמוך, ואין חילוק בין האחת למעלה לז' למטה אלא בצידוד היד, שבזו שלמעלה היה מצדד ידו למטה, ובאלו שלמטה היה מצדד ידו למעלה. ומה שמצינו שהיה מזה על טהרו של מזבח ז' פעמים, אין הכונה לחצי גובהו (מלשון טהר יומא – צהרים), דנימא שא"א לצמצם שלא יהיו חלק למעלה וחלק למטה, אלא הכונה לגילוי המזבח גג, (מלשון "כעצם השמים לטהור). ומה שמצינו בשיריים שנשפכים ליסוד אף שיעיקר המתנות למעלה, שיריי אינם מעכבים, דאף ששיריים הפנימיים י"א שמעכבים, מ"מ שם אין השיריים ניתנים למטה באותו מזבח שנתן את המתנות למעלה.

ל"ח: באיזה מתנה אפשר לפגל – בכל הזבחים מתנה אחת מתירה ומפגלת, ובחטאת לב"ה דינה ככל הזבחים, ולב"ש ב' מתנות מתירות ומפגלות. והא דלא תני לה גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה, משום שדין זה נאמר לקולא להתר בשר ואימורים היכא שנשפך הדם, ומזה לומדים גם דין פיגול, שמתנה שאינה מתרת לבדה, אינה מפגלת.

דין שאר ג' המתנות של החטאת –

יש דינים שדין ג' המתנות כמו המתנה הראשונה: שאין באות בלילה, שאע"פ שאין מעכבות, מ"מ דם נפסל בשקיעת החמה. והזורק מהם בחוץ חייב, וזר חייב עליהם מיתה בפנים, וטעונות כלי שרת, וקרן, ואצבע, ואם ניתז על בגד לפני שסיים כל המתנות טעון כיבוס, ואם קיבל דם בד' כוסות ונתן מכל כוס מתנה אחת לכולם יש דין שיריים.

ויש דינים שדין ג' המתנות כשיריים: שבאות לאחר מיתה דאין שם חטאת גמורה עליהם להפסל משום חטאת שמתו בעליה, ואינן מתירות את הבשר דכבר הותר, ואין מפגלים בהם, ואינם נפסלות אם נכנסו לפנים.

מתי בגד שניתז עליו דם הקרבן טעון כיבוס

אם ניתז מן הצוואר אינו טעון כיבוס.

אם ניתז מן הקרן ומן היסוד אינו טעון כיבוס. לרב פפא (ולרבינא ל"ט). דווקא מן הקרן ממש, אבל דם הראוי לקרן אפי' לג' מתנות אחרונות טעון כיבוס. ומן היסוד כולל גם דם הראוי ליסוד, שאינו טעון כיבוס.

אם ניתז אחרי המתנות לפני שפיכת השיריים, אינו טעון כיבוס, דכתיב "אשר יזה" פרט לזה שכבר הוזה.

ל"ט בברייתא איתא שדם הטעון שפיכה ליסוד טעון כיבוס, ומחשבה מפגלת בו, והמקריב ממנו בחוץ חייב, משא"כ דמים הנשפכים לאמה. רב פפא רוצה להוכיח מכאן שלרבי נחמיה דם השיריים טעון כבוס, כדמצינו לשיטתו שאם הקריב בחוץ משיירי הדם חייב. והגמ' דוחה שהרי דם השיריים אין בו פיגול (כיון שאינו מעכב בכפרה, וה"ה בהקטרה אין פיגול). ואין לומר דאיירי בדם הג' מתנות, ולא בדם השיריים, שהרי גם דם הג' מתנות אין בו פיגול ואינו נפסל אם נכנס לפנים.

איזה דברים מעכבים במזבח הפנימי

כתיב "ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו וכפר עליהם הכהן ונסלח להם", ואירי בפר העלם דבר, וזה מיותר שהרי כל עבודותיו נתפרשו, ובהכרח בא ללמד שאם חיסר מהמתנות לא עשה ולא כלום, והיינו מותן שבע על הפרוכת שכן מצינו שמעכבים בפרה ובנגעים.

שעירי עבודת כוכבים לומדים מ"החטאת", **שעירי רגלים וראשי חדשים נתמעטו** מלהיות פנימיים ונשרפים, מ"לו" (דעדיף לרבות את אלו המכפרים על עבירה ידועה), "וכפר" **אע"פ שלא סמך**, "ונסלח" **אע"פ שלא נתן שיריים**, (דעדיף לפסול בהזאות שמעכבות בכל מקום, משא"כ סמיכה ושיריים).

מ מתן ד' שמעכב בפנימי לומדים ג"כ מפסוק זה, שהרי גם הם נכתבו כבר בפסוק, אמנם לר"ש שלומד את הד' מתנות מדכתיב "קרנות" בלשון רבים, למעלה בפר כהן משיח, ולמטה בפר העלם, וחוזרים ולומדים זה מזה בהיקש, וממילא לדבריו צריך פסוק מיוחד שהם מעכבים, לומדים מ"כן יעשה", שגם הם לעיכובא. (ושיטת ר"י שלומדים מ"אשר באהל מועד" שצריך לתת על כל הקרנות שבאהל מועד, ומ"וכן יעשה" לומדים סמיכה ושפיכת שיריים בפר יוה"כ, דהו"א שכיון שאינם מעכבים את הכפרה לא הוקשו, קמ"ל, ומ"באהל מועד" לומדים שאם נפחתה התקרה לא היה מזה. ור"ש לומד נפחתה התקרה מ"באהל מועד", ו"אשר" לא דריש. ולאביי אף לר"י לומדים מ"וכן יעשה" שד' מתנות מעכבות, כדי שלא נאמר שאינן מעכבות כמו שסמיכה ושפיכת שיריים אין מעכבות אע"ג דכתיבן וכפילן).

מתנות פר יוה"כ מעכבות. בברייתא הנ"ל איתא שהמקור הוא מדכתיב "לפר". והגמ' שואלת שהרי כתיב "חוקה". ורב נחמן בר יצחק מתרץ שהלימוד הוא לר"י דס"ל ש"חוקה" נאמרה רק בדברים הנעשים בבגדי לבן בפנים, שבהם אם שינה את הסדר לא עשה ולא כלום, אבל בדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ הסדר לא מעכב, ולדבריו הו"א שגם ההזאות לא מעכבות, קמ"ל.

הגמ' רוצה להוכיח מברייתא זו שלר"מ אף פיגול בשניה או בשלישית
הוי פיגול, ואין טעמו של ר"מ משום שעל דעת ראשונה הוא עושה,
ודלא כר"ל.

ואין לומר דאירי שפיגל בשחיתה, שזה מתיר שלם, וחכמים חולקים
אף בזה והיינו בשיטת ר"א דס"ל שאין חיוב מלקות בהקרה בחוץ
עד שיקריב את כל הקומץ או הלבונה או הקטורת או מנחת כהנים או
מנחת כהן משיח או מנחת נסכים, (ולת"ק חייב כבר בכזית). שהרי
אף ר"א מודה שבמקצת דמים חייב, כיון דס"ל שבעבודה שלפני ולפנים
אם נשפך הדם מביא דם אחר ומתחיל ממקום שפסק.

רבא מבאר שמדובר באופן שפיגל בראשונה ובשלישית, דהו"א
שממה שפיגל בשלישית חזינן שלא עשה על דעת ראשונה, קמ"ל.
ורב אשי שואל שבברייתא מדובר בפיגל בכלום, ולכן מבאר רב אשי
שכיון שבכולם פיגל הו"א שחזינן מזה שלא עשה על דעת ראשונה,
קמ"ל. והגמ' שואלת שבברייתא אירי שחשב באחת מהם ולא
בכולם.

מ"ב: הגמ' דנה לסוברים שטעמא דר"מ משום שמפגלים בחצי מתיר, א"כ
בחושב מחשבת פיגול בפנים לפני הזאה, איך הוי פיגול, שהרי בפיגול
בעינין שיקרבו כל מתיריו, והכא כיון שנפסל הרי הוא כמזה מיא
בעלמא. רבה אומר שמדובר בארבעה פרים וארבעה שעירים שגמר
העבודה בבהמה אחרת. ורבא סובר שגם בבהמה אחת חשיב קרבו כל
מתיריו, כיון שהזריקה מרצה לפיגולו.

הגמ' מוכיחה דלא כר"ל מהא דאיתא בברייתא שר"מ מדבר בין
בפיגל בקומץ ואח"כ נתן את הלבונה בשתיקה, בין בנתן את הקומץ
בשתיקה ואח"כ פיגל בלבונה, ומבואר שלר"מ מפגלים גם בחצי השני
של המתיר.

מתי אומרים שפקע הפיגול

מ"ג: קומץ פיגול שהעלו אותו ע"ג המזבח פקע פיגולו ממנו,
והיינו שאף שבעלמא בפיגול אם עלה לא ירד ואם ירד לא יעלה ואם
משלה בו האור אף אם ירד יעלה, הכא בקומץ הו"א שאף אם משלה
בו האור כיון שקומץ אינו דבר אחד לא יעלה, קמ"ל. ואף היכא שהעלו
רק חצי מהקומץ ומשלה האור באותו חצי, יעלו את החצי השני.

מ"ג: פיגול נותר וטמא שהעלם למזבח ומשלה בהם האור פקע
מהם האיסור, והא דאיתא בברייתא בשם אחרים שבשר אין טומאה
פורחת ממנו, לרבא היינו ע"י מקוה, ולרב פפא אירי בבשר שלמים
שאינו ראוי להקברה, ולרבינא הכונה שכשהוא שלם אין טומאה
פורחת ממנו.

אכילת קדשים בטומאה

טמא האוכל בשר שלמים חייב כרת דכתיב "וטומאתו עליו
ונכרתה". ומנין דאירי בטומאת הגוף ולא בטומאת בשר- מדכתיב
להלן "עוד טומאתו בו" בטומאת האדם. לרבי יוסי כיון שכתוב עליו
בלשון יחיד, והקדשים נאמרו בלשון רבים. לרבי לומדים מדכתיב
"ואכל" בלשון זכר, אף שפתח וסיים בלשון נקיבה. ולאחרים מדכתיב
"וטומאתו עליו" משמע ששייך שתפרח ממנו הטומאה, וזה שייך רק
באדם טמא ולא בבשר טמא.

אכילת מעשר ותרומה בטומאה - טמא האוכל מעשר בין אם נטמא
משרץ בין אם נטמא ממת עובר בלאו. אבל טמא האוכל תרומה בין
אם נטמא ממת בין אם נטמא משרץ חייב מיתה. והתורה לימדה
שטמא מת האוכל מעשר בלאו, כדי שלא נאמר שאם טמא שרץ
שהוא קל חייב על תרומה שהיא חמורה מיתה, אף טמא מת שהוא
חמור, יהיה חייב על טומאת שרץ שהיא קלה מיתה, קמ"ל.

רב פפא מקשה שהרי לומדים פר יוה"כ מדכתיב "וכלה מכפר את
הקודש" שאם כיפר כילה אע"פ שלא נתן שיריים, ואם לא כיפה לא כילה,
ולר"י לומדים שאם כילה אפי' שפיכת שיריים כיפר, ואם לא כילה לא
כיפר. ובהכרח שמ"לפר" לומדים דיני "את, דם, וטבילה", "את"
להכשיר יבלת שבאצבע, "דם" שיהיה בדם שיעור טבילה בשעת קבלה
ראשונה, ושלא יצרך אח"כ מכלי אחר, ו"וטבל" ולא יקנח בדופני הכלי.

וכדברי רב פפא איתא בברייתא לשיטת רבי, ולרבי ישמעאל א"צ
פסוק מיוחד לדינים אלו, שאם קרבנות שאינם שוים (פר העלם דבר
של ציבור ושעיר יוה"כ, שזה פר זזה שיעיר) הושוו במעשים, כ"ש
שקרבנות שוים (פר יוה"כ ופר כהן משיח) יושוו במעשים, (ואין
הכונה שנלמד מפר ושעיר של יוה"כ, שאע"פ שהם קרבנות שונים
הושוו במעשים, דיש לדחות מה להנך שכן דמם נכנס לפני ולפנים.
וכן אין ללמוד מפר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים, דנה
להנך שכן מכפרים על עבירה ידועה), וממילא לומדים דיני "את, דם,
וטבילה" בפר יוה"כ מפר כהן משיח, ושעיר יוה"כ לומדים בק"ו
משעירי עבודת כוכבים, דהא ס"ל לתנא דבי רבי ישמעאל שדבר
הנמלך בהקש חוזר מלמד בק"ו, ומ"לפר" לומדים פר העלם דבר של
ציבור שמקטירים בו את יותרת הכבד ואת שתי הכליות, כדי שזה
יהיה כתוב בפר העלם דבר של ציבור עצמו, כדי שיוכלו ללמוד דין זה
בהקש. ומ"לפר" השני לומדים פר כהן משיח.

מ"א: כתיב "והם הביאו את קרבנם אשה לד', וחטאתם לפני ד'
על שגגתם", "חטאתם" היינו שעירי עבודת כוכבים, (דאף שלומדים
אותם מדכתיב "החטאת", י"ל שלומדים רק הזאות הכתובות בגוף
הפסוק, קמ"ל "חטאתם" שלומדים גם הקטרת היותרת ושתי
הכליות, ומ"שגגתם" לומדים פר העלם דבר של ציבור, ועל זה אמרה
תורה "חטאתם על שגגתם" שדין החטאת כדין פר העלם דבר של
ציבור).

מ"א: מפני מה נאמרו יותרת ושתי הכליות בפר כהן משיח ולא
בפר העלם דבר של ציבור, משל למלך בשר ודם שזעם על אוהבו -
ציבור, ומיעט בסרחונו מפני חיבתו.

מפני מה נאמרה פרוכת הקודש בפר כהן משיח ולא בפר העלם דבר
של ציבור, משל למלך שסרחו עליו מדינה, שלא מתקיימת הפמליא
שלו אם רובה סרחה.

אם מפגלים בחצי מתיר או לא

המפגל בקומץ ולא בלבונה או איפכא, והם שני המתירים בהקטרת
מנחה, לר"מ הוי פיגול וחייבים על זה כרת, ולחכמים אינו פיגול עד
שיפגל בכל המתיר.

ר"ל מבאר שגם ר"מ לא סובר שמפגלים בחצי מתיר, אלא דס"ל
שחשב מחשבת פיגול רק בעבודה הראשונה, ובזה אנו אומרים שגם
העבודה השנייה מופגלת, **דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.**

ר"ל רוצה להוכיח כדבריו ממתני', והגמ' מביאה שאפשר להעמיד את
המשנה כרבנן.

מ"ב. פיגול במזבח הפנימי-

דמים הניתנים על מזבח הפנימי, כגון מ"ג מתנות של יוה"כ (וי"א מ"ז,
דס"ל שאין מערבים את הדם של הפר והשעיר לפני הנתניה לקרנות.
וי"א מ"ח, דס"ל ששיריים מעכבים), וי"א של פר כהן משיח או של
פר העלם דבר של ציבור, לר"מ הוי פיגול בין בפיגל בראשונה לפני
ולפנים בין בשניה על הפרוכת בין בשלישית על מזבח הזהב. ולחכמים אין
בו כרת עד שיפגל בכל המתיר.

באיזה קרבנות נאמר דין פיגול

כתיב "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה, המקריב אותו לא יחשב לו פיגול יהיה". מבואר בפסוק שבשלמים יש דין פיגול.

ומדכתיב "האכל יאכל" לומדים לבכור שדומה לשלמים שנהאכל לשני ימים ולילה שגם בו שייך דין פיגול, והלימוד הוא מכלל ופרט וכלל, דבכל מקום ששתי הכללות סמוכים, מטיילים את הפרט ביניהם ודורשים כלל ופרט וכלל, (ובבמה מצינו א"א ללמוד בכור, דמה לשלמים שכן טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק).

ודין פיגול בקרבן הנאכל ליום ולילה לומדים מ"מבשר". ועולה לומדים מ"זבח".

ועופות ומנחות ששייך בהם פיגול, לומדים מהא דכתיב בטומאה "אשר הם מקדישים לי", ולומדים נותר בגז"ש חילול חילול מטומאה, ופיגול בגז"ש עון עון מנותר.

וכיון שמורים כל דבר א"כ למה נאמר שלמים, לומר לך שכל דבר שיש לו מתירים לאדם או למזבח שייך בו פיגול. העולה דמה מתיר את בשרה למזבח ואת עורה לכהנים, עולת העוף דמה מתיר את בשרה למזבח, חטאת העוף דמה מתיר את בשרה לכהנים.

אבל קומץ וקטורת ולבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ודם ונסכים הבאים בפני עצמם, שאין דבר אחר מתירם לא שייך פיגול.

פרים ושעירים הנשרפים לרבנן שייך בהם פיגול, דדמם מתיר את אימוריהם ליקרב. ולר"ש לומדים משלמים שרק דבר שיש בו זריקה על מזבח החיצון שייך בו פיגול, משא"כ פרים ושעירים הנשרפים אין בהם פיגול. ובברייתא (מ"ד:) איתא בשם ריה"ג שמחשבה בפנים על דבר הנעשה בחוץ, או מחשבה בחוץ על דבר הנעשה בפנים, אינו פיגול, ורק מחשבה בחוץ על דבר הנעשה בחוץ יש בו פיגול, כשלמים, דכתיב "כאשר יורם משור זבח השלמים". והלכה כריה"ג, (ורב יוסף תמה למה הוצרך לקבוע הלכה בדבר השייך לימות המשיח, דאף ד"דרוש וקבל שכר" א"צ לקבוע ההלכה).

לוג שמן של מצורע ונסכי בהמה לר"מ אם הם באים עם הזבח שייך בהם פיגול, מפני שכשהם באים עם הזבח מתירים, ולרבנן לא שייך בהם פיגול שהרי אדם מביא את הקרבן היום ואת הנסכים או הלוג מכאן ועד עשרה ימים. ואף לרבי שלוג שמן של מצורע מתנותיו מתירות אותו, אין שייך פיגול ע"י המתנות, דאף ר"מ לא אמר אלא בבא עם האשם ולא בבא בפני עצמו, (ולרבנן כבר בזריקת הדם אין בלוג שמן מעילה, אף שאסור בהנאה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות).

מ"ד: אלו קרבנות נאכלים - כתיב "זה יהיה לך מקודש הקדשים מן האש, כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמים אשר ישיבו לי, קודש קדשים הוא לך ולבניך", ודורשים מ"כל" לרבות לוג שמן של מצורע, שאף שאינו "מן האש" נאכל. ומ"לכל מנחתם" לרבות מנחת עומר ומנחת קנאות, שאף שאינם לכפר אלא לברר עון או להתיר נאכלים. ומ"לכל חטאתם" לומדים שחטאת העוף נאכלת ואינה נבילה. ומ"לכל אשמים" לומדים שאשם מצורע נאכלים, אף שהוא בא להכשיר ולא לכפר. "אשר ישיבו לי" זה גזל הגר, "לך הוא" אפי' לקדש בו אשה.

מ"ה: דין קדשי עכו"ם - לר"ש אין חייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא (בטומאה כתיב "בני ישראל" ולומדים נותר בגז"ש חילול חילול מטומאה, ופיגול לומדים בגז"ש עון עון מנותר), והשוחטם בחוץ פטור, ואין נהנים (מדרבנן), ואין מועלין בהם (דגמור חט חט מתרומה, ובתרומה כתוב "בני ישראל", והיינו בקדשי מזבח דומיא דתרומה שהיא קדושת הגוף, אבל בקדשי בדק הבית מועלין), ואין

עושים תמורה (דכתיב במעשר דגן "בני ישראל", ולומדים מעשר בהמה בהקש, ותמורה הוקשה למעשר בהמה, ואף דבקדשים דבר הלמד בהקש אין חוזר ומלמד בהקש, מ"מ מעשר דגן חולין הוא. ולמ"ד דאזלינן בתר למד נתמעטו נכרים ממעשר כיון שזה חובה שאין לה זמן קבוע), ואין העכו"ם מביא נסכים בלא זבח, (דכתיב "אזרח", ומ"מ עולתו טעונה נסכים דכתיב "ככה"). ורבי יוסי מחמיר בכלום.

מ"ה: דם שנטמא וזרקו - בקרבן יחיד בשוגג הורצה במזיד לא הורצה, בקרבן ציבור אף במזיד הורצה, ובקרבנות עכו"ם אף בשוגג לא הורצה. ודין זה ניחא אף לרבי יוסי, דכתיב "לרצון להם", ועכו"ם אינם בני הרצאה.

על מה חייבים משום נותר ומשום טומאה

לת"ק אף דברים שנתבאר לעיל שאין חייבים עליהם משום פיגול, חייבים עליהם משום נותר וטמא האוכלם בטומאת הגוף, במזיד בכרת, ובשוגג בחטאת, דכתיב בטומאה "אשר הם מקדישים לי" לרבות כל המוקדשין, (דהו"א שאם נותר שחייבים עליו חטאת קבועה, ומספיקה ידיעה אחת, ולא הותר מכללו, אינו שייך אלא בדבר שיש לו מתירין לאדם או למזבח, כ"ש טומאה שחייבים עליה קרבן עולה ויורד, וצריך שתי ידיעות שידע שנטמא, ונעלמה ממנו טומאה ואכל את הקודש, ואחרי שאכל ידע שהיה טמא), ומ"מ אין האיסור חל מיד, אלא דבר שיש לו מתירין משיקרו מתירין, ודבר שאין לו מתירין משיקדש בכלי. ונותר לומדים מדכתיב ברישא דקרא "ולא יחללו" בשני חילולים הכתוב מדבר, אחד נותר ואחד טומאה, (וא"א ללמוד נותר חילול חילול מטומאה, דאדרבה נילף עון עון מפיגול, דדמי לנוותר שכן הותר מכללו, צ"ן אינו מרצה, ושניהם טהורים ונפסלים בזמן והפסול הוא בקרב, משא"כ טומאה שאין דינים אלו, והיא דומה לנוותר רק בגז"ל, שהם פסול בגוף ולא במחשבה, ואין הפסול בזריקה, ונאמר בהם לשון חילול, משא"כ פיגול).

מ"ו: דם אין חייבים עליו משום מעילה ונותר וטומאה ופיגול. דכתיב "ואני נתתיו לכם" שלכם יהא ואין בו מעילה, דבי רבי ישמעאל תנא "לכפר" לכפרה נתתיו ולא למעילה, ולריו"ח לומדים מ"הוא" שכמו שלאחר כפרה אין בו מעילה, כך לפני כפרה אין בו מעילה. (ואין לומר שגם לאחר כפרה יהיה בו מעילה, דאין לך דבר שנעשית מצוותו ומועלין בו. דאף שתרומת הדשן מועלין בה אחר שנעשית מצותה, מ"מ לרבנן אף בגדי כהונה ד' בגדים שכה"ג נכנס בהם לפני ולפנים מועלים בהם אחר שנעשית מצותם, דכתיב "והניחם שם", וב' כתובים הבאים כאחד אין מלמדים. ולרבי דוסא דס"ל שהבגדים מותרים לכהן הדייט אבל לא ליוה"כ אחר, צ"ל שגם עגלה ערופה נעשית מצותה ומועלין בה, והווי ב' כתובין, ולמ"ד ב' כתובין הבאים כאחד מלמדים צ"ל שבעגלה ערופה יש מיעוט "הערופה" זו ולא אחרת כזו, ובתרומת הדשן כתיב "ושמו" לזה ולא לאחר). וכיון שיש ג' מיעוטים בדם לומדים למעט דם ממעילה מנותר ומטומאה. ולפיגול א"צ קרא, שהרי הוא מתיר ואין דבר אחר מתירו.

דבר שאין דרכו לאכול

מ"ז: דבר שאין דרכו לאכול כעצים לבונה וקטורת האוכלם בטומאה חייב כרת, דכתיב ג' כריתות בשלמים, אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינם נאכלים, ולר"ש דברים שאינם נאכלים אין חייבים עליהם משום טומאה, ומהפסוק הנ"ל לומדים חטאות הפנימיות, דאף שלר"ש אין חייבים עליהם משום פיגול, חייבים עליהם משום טומאה.

לרב טביומי נחלקו ריו"ח ור"ל, וכן רבי אלעזר ורבי יוסי ברבי חנינא, אם המחלוקת היא בטומאת בשר, אבל בטומאת הגוף לכו"ע אינו לוקה, או שהמחלוקת היא אף בטומאת הגוף, שלחכמים חייב דכיון דקרינן ביה "והבשר אשר יגע בכל טמא", קרינן ביה וטומאתו עליו.

לרב כהנא הזוגות הנ"ל נחלקו אם המחלוקת היא בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר לכונ"ע לוקה, או שנחלקו אף בטומאת בשר. ולר"ש הא דכתיב "והבשר" לרבות עצים ולבונה, היינו לפסולא בעלמא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא.

לשמה בקרבנות

לשם ששה דברים הזבח נזבח - לשם זבח ולא לשם זבח אחר דכתיב "עולה", לשם זובח ולא לשם אדם אחר, לשם השם דכתיב "לד' ", לשם אישים ולא לשם צליה דכתיב "אשה", לשם ריח לאפוקי אברים שצלאם והעלם, לשם נחת רוח דכתיב "ניחוח". וחטאת ואשם לשם חטא שהוא מביאו עליו. ולרבי יוסי מהני אף בלא מחשבות אלו, דיש תנאי ב"ד שישחט בסתמא, שהרי אין המחשבה הולכת אלא אחר העובד.

חטאת ששחטה לשם חולין אבל ידע שהיא חטאת כשרה, דכתיב "ולא יחללו את קדשי" קדשים מחללים קדשים ואין חולין מחללים קדשים, ומ"מ אינו מרצה.

מ"ז. חטאת ששחטה משום חולין ולא ידע שהיא חטאת פסולה, שהרי מתעסק בקדשים פסול, דכתיב "ושחט את בן הבקר" עד שתהא שחיטה לשם בן בקר, ולעכב לומדים מ"לרצונכם תזבחוהו".

אם מחשבה של אחר מועילה-

שיטת רבי יוסי שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד, ואין הבעלים מפגלים, ולרבי אלעזר ברבי יוסי אף הבעלים מפגלים, דכתיב "והקריב המקריב".

וכן מצינו שר"א סובר שהשוחט לעכו"ם שחיטתו פסולה דסתם מחשבת עכו"ם לעבודת כוכבים, ואע"פ שהירשאל שוחט. (ולת"ק שחיטתו כשרה).

וכן מצינו שרשב"א סובר שדבר שאינו ראוי להצניע, או שאין מצניעים כמוהו, אם הוכשר לאחד והצניעו והוציאו אחר נתחייב זה במחשבה של זה.

ר"א ורשב"א סוברים כראב"י, דאם בחוץ אמרינן הכי כ"ש בפנים, אבל ראב"י אינו סובר כדבריהם, דרק בפנים פסול. רשב"א סובר כר"א דאם בשבת כ"ש בע"ז, אבל לר"א י"ל דדווקא בע"ז שהיא כעיס פנים פסול, אבל בשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה.

איזהו מקומן:

מקום השחיטה והקבלה וההזאה

מ"ז. קדשי קדשים חטאות ואשמות ועולה ושלמי ציבור שחיטתם בצפון, וקיבול דמם בכלי שרת בצפון, (והתנא היה סבור שאשם מצורע קיבול דמו ביד, ולכן לא שנה דין קיבול דמם, אולם התנא חזר בו וסבר שאף הוא טעון כלי, דכתיב "כחטאת האשם", ואמנם הנותן אם הדם על המצורע מקבל מן הדם ביד, דכתיב "ולקח ונתן", ונמצא שכהן אחד קיבל בכלי והלך למזבח, וכהן שני קיבל ביד והלך למצורע).

מ"ח. מקור דין שחיטת עולה בצפון - כתיב בעולת צאן "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה", מכאן שבן צאן שחיטתו בצפון, ובן בקר לומדים מ"ואם מן הצאן" ו' מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון.

ומ"מ אף שצפון בעולה כתיב התנא פתח בדין חטאת, דכיון דאתיא מדרשה חביבא ליה. והקדים חטאות הפנימיות, דכיון שנכנס דמם לפני ולפנים חביבא ליה.

ביאור מחלוקת ר"ע וחכמים בספק מעילות - לר"ע חייבים על ספק מעילות אשם תלוי, וחכמים פוטרם. הגמ' רצתה לומר שהמחלוקת אם היא לומדים ו' מוסיף או לא, ורב פפא דוחה שלכונ"ע לומדים ו' מוסיף, והמחלוקת היא בגז"ש מצות מצות מחטאת, לרבנן כמו שחטאת באה על דבר שחייבים על זדונו כרת, ה"ה אשם תלוי, ור"ע לומד מהגז"ש שמביאים אשם תלוי רק בספק שמביא על הודאי חטאת קבועה, משא"כ בטומאת מקדש וקדשיו שמביאים על הודאי קרבן עולה ויורד, ואף שאין גז"ש למחצה, מ"מ כיון דכתיב ו' מוסיף לומדים שגם בספק מעילה מביא אשם תלוי, ולרבנן לומדים מזה שלאשם תלוי בספק מעילות צריך להביא איל בכסף שקלים, שלא נאמר שלא יהיה ספק חמור מודאי, ובודאי מספיק חטאת בת דנקא. ור"ע לומד דין זה מ"וזאת תורת האשם", ולמ"ד שלא דורשים "תורת" לומדים מגז"ש בערך בערך, ואשם שפחה חרופה דלא כתיב ביה בערך לומדים מגז"ש באיל באיל.

מקור דין צפון בחטאת - שחיטת כל החטאות בצפון דכתיב "ושחט את החטאת במקום העולה" ולא כתיב "ושחט אותה", וקבלה בצפון דכתיב אח"כ "ולקח הכהן מדמה", והמקבל עצמו ג"כ צריך לעמוד בצפון דכתיב "ולקח" שיקח את עצמו לשם, וצפון מעכב דכתיב "ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה".

מ"ח: והא דכתיב "אותו" היינו למעט שהשוחט לא צריך לעמוד בצפון, (ורבי אחיה שלומד דין זה מ"אותו" הכתוב בעולה, לומד מ"אותו" שהמקבל צריך לעמוד בצפון, דלא ס"ל למידרש מ"ולקח" כתנא דלעיל).

ואין לומר שלומדים מ"אותו" למעט שעיר נחשון של תנוכת הנשיאים שאינו על חטא שאינו בצפון, דהנה ר"י לומד מ"וסמך ידו על ראש השעיר" לרבות שעיר נחשון לסמיכה, אבל לר"ש מרבים מזה שעירי עבודת כוכבים, והגמ' רצתה לומר שלר"י כיון שהתרבו לסמיכה הו"א שהתרבו גם לצפון, קמ"ל "אותו". והגמ' דוחה דלא התרבה אלא לסמיכה, ובבבלין אב ליכא למילף, דא"כ אף סמיכה נילף בבבלין אב.

ואין לומר שלומדים מ"אותו" למעט מליקת בן עוף שאינה בצפון, כדי שלא נלמד ק"ו מבן צאן, שאם בן צאן ששחיטה כשרה בזר טעון צפון, כ"ש מליקה שצריכה דווקא כהן. והגמ' דוחה שא"א ללמוד צפון בבן עוף מבן צאן, דבן צאן חמור שכן טעון כלי סכין לשחיטה ומזרק לקבלה.

ואין לומר ש"אותו" בא למעט פסח מצפון, דלא נימא שאם עולה שהיא קלה שהרי אין זמן קבוע שחיטתה טעונה צפון, כ"ש פסח שיש זמן קבוע לשחיטתו, דאיכא למיפרך מה לעולה שכן כליל, ומחטאת ליכא למילף שכן מכפרת על חייבי כריתות, ומאשם (וכן מעולה וחטאת) ליכא למילף שכן הם קדשי קדשים.

צפון מעכב בשחיטה וקבלה של עולה, דילפינן מחטאת, דאם בחטאת הנלמדת מעולה צפון מעכב, כ"ש שבעולה צפון מעכב, ואף שחטאת חמורה מעולה שכן מכפרת על חייבי כריתות, מ"מ אין טפל חמור מן העיקר. (דמה שמצינו שלר"י הלכות בכסף מעשר אינו נפדה אף שמעשר עצמו נפדה (ות"ק פליג), שם הטעם דאין הקדושה חזקה כדי לתפוס את הפדיון). ומה שמצינו שתמורה חלה על בעל מום קבוע, אף שהקדושה הראשונה לא חלה על בעל מום קבוע, שם הטעם משום שתמורה באה מכם קדשים וקדשים באים מכם חולין. ומה שמצינו שמוותר הפסח טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, אף שפסח עצמו אינו טעון דברים אלו, שם הטעם דפסח בשאר ימות השנה הוא שלמים). ולאב"א לומדים שצפון מעכב מ"העולה" במקומה תהא.

מ"ט. צפון באשם - שחיטת האשם בצפון דכתיב "במקום אשר ישחט את העולה ישחטו את האשם", וקבלה לומדים מ"ואת דמו", והמקבל עצמו צריך להיות בצפון דכתיב "ואת דמו", ועיכובא לומדים מדכתיב באשם מצורע "ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את

החטאת ואת העולה", ואף שלומדים מזה שאשם מצורע טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, דדבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש, (בוהן יד ובוהן רגל ואוזן ימנית), אי אתה יכול להחזירו לכלול (מתן דמים ואימורים) עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש (כחטאת האשם), מ"מ מדלא כתיב רק באשם מצורע אלא גם בסתם אשם לומדים עיכובא. ואף למ"ד שדבר שיצא לידון בדבר החדש לא הוא גמור מכללו ולא כללו גמור מינייה, מ"מ כיון דאהדרה לכללו דכתיב "כחטאת האשם" אהדרה, ולא היה צריך לכתוב שחית צפון אלא לעיכובא. ואין לומר ששחיטה שא"צ כהן אינה צריכה גם צפון, דכתיב "כחטאת האשם" כשאר אשמות יהיה.

מ"ט: והא דהוקש אשם גם לעולה וגם לחטאת, כדי לומר שדבר הלמד בהקש אינו חוזר ומלמד בהקש, (דאם היה הקש רק לעולה היינו אומרים שהוקש לעולה כי שם נאמר עיקר דין צפון).

האם בקדשים אפשר ללמוד מדבר שנלמד במזדות התורה נדרשת

דבר הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש. דין זה נלמד מהנ"ל, או מדכתיב באימורי פר כהן משיח "כאשר יורם משור זבח השלמים", דלא בא ללמד על יותרת הכבד ושתי הכליות שיקטירום, שהרי זה כתוב שם מפורש, אלא ללמד לפר העלם דבר של ציבור, ולא נכתב הדין בפר העלם דבר של ציבור עצמו כדי לומר שדווקא דבר שנכתב מפורש מלמד ולא דבר הנלמד מהיקש.

דבר הלמד מהיקש מהו שילמד בגז"ש- הגמ' רוצה ללמוד שאפשר, ממה שלומדים מצרעת שפרחה בכל הבגד, הבגד טהור, מגז"ש קרחות וגבחת מנגעי הראש, אף שנגעי הראש נלמדים מהקש ראש לרגל. וריו"ח דוחה שאף שבכל התורה למדים למד מלמד ואף דבר הלמד מהקש חוזר ומלמד בהקש, בקדשים אין למדים למד מלמד, דאם אף בקדשים למדים למד מלמד, למה צריך פסוק לדין צפון באשם, ואין למדים בג"ש קודש קדשים מחטאת, דאם תאמר מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות, הרי קדשי קדשים יתירי כתיב, ואין משיבים על גז"ש המופנה משני צדדים.

דבר הלמד מהיקש חוזר ומלמד בק"ו, מדתנא דבי רבי ישמעאל.

ג. **דבר הלמד מהיקש מהו שילמד בבנין אב,** ואין ללמוד ממה שכתוב צפון באשם ולא למדו מחטאת, שהרי צריך לכתוב גם בחטאת וגם באשם וגם בעולה, דאשם מעולה ליכא למילף, שכן עולה היא כליל, ומחטאת ליכא למילף, שכן מכפרת על חייבי כריתות, ועולה א"א ללמוד מחטאת ואשם, שכן מכפרים. וחטאת א"א ללמוד מעולה ואשם, שכן זכרים. ואשם א"א ללמוד מעולה וחטאת, שכן ישנם בציבור כביחיד.

דבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש, דמצינו שלומדים תודה בהיקש משלמים שהיא באה מן המעשר, אע"פ ששלמים עצמם נלמדים בהקש "שם שם", ואף שמעשר דגן הוא חולין, מ"מ האומר שאין למדים בקדשים למד מלמד, אינו מצריך שיהיה גם המלמד קודש.

דבר הלמד מגז"ש חוזר ומלמד בגז"ש, דמצינו שלומדים שפר ושעירי של יוה"כ נשרפים ע"י ניתוח ובלא הפשט, מגז"ש "עור בשר ופרש" מפר כהן משיח, ופר כהן משיח נלמד מעולה, דכתיב "וקרבו ופרשו והוציא" מלמד שמוציאו שלם, ולומדים גז"ש "ראשו וכרעיו" מעולה שצריך ניתוח, (ומ"מ אין מפשיטים, דכתיב וקרבו ופרשו" כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו). אמנם א"א ללמוד כלל זה ממה שלומדים שרקיקים באים מסולת מגז"ש "מצות מצות", אף שחלות עצמם נלמדים מגז"ש "חלות חלות". די"ל שהגז"ש "מצות מצות" אינה מחלות אלא ממאפה תנור ששם כתוב מפורש סולת.

ג. **דבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בק"ו,** דאם היקש שאינו חוזר ומלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו, גז"ש שחוזרת ומלמדת בגז"ש, כ"ש שמלמדת בק"ו.

דבר הלמד מגז"ש מהו שילמד בבנין אב, תיקו.

דבר הלמד בק"ו מהו שיחזור וילמד בהיקש לסובר כר"פ שאם הלמד הוא קדשים זה נחשב קדשים, אם א"א ללמוד גז"ש מדבר הנלמד בהיקש, מ"מ אפשר ללמוד בהיקש דבר שנלמד מגז"ש, כ"ש שק"ו שנלמד מדבר שנלמד בהקש, שהוא חוזר ומלמד בהקש. ולחולקים על ר"פ וסוברים שהולכים אחר הלמד, א"כ לא מצינו גז"ש שמלמדת בהיקש, תיקו.

דבר הלמד בק"ו מלמד בגז"ש, דאם גז"ש שאינה נלמדת מדבר הלמד בהיקש, מלמדת בגז"ש, כ"ש שק"ו שנלמד מדבר שנלמד מדבר הלמד בהיקש, שהיא מלמדת בגז"ש.

דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בק"ו, דאם היקש שאינו נלמד מדבר הלמד בהיקש, מ"מ חוזר ומלמד בק"ו, כ"ש שק"ו שנלמד מדבר הנלמד בהיקש, שהוא חוזר ומלמד בק"ו, וזהו ק"ו בן ק"ו. אבל אין ללמוד ממה שאם גז"ש שאינה נלמדת מדבר הנלמד בהקש, מ"מ דבר הנלמד בגז"ש חוזר ומלמד בק"ו, כ"ש שק"ו שנלמד מדבר הנלמד בהיקש, שהוא חוזר ומלמד בק"ו. דיש לדחות שזהו ק"ו בן בנו של ק"ו, שהרי גז"ש עצמה נלמדת מק"ו, ודילמא כולי האי אין לחזור וללמוד מק"ו.

דבר הלמד מק"ו מהו שילמד בבנין אב, רב ירמיה רוצה ללמוד שאפשר ממה שמצינו שלומדים שלר"מ אם מלך ונמצאת טריפה אינה מטמאה בבית הבליעה, דאם נבלת בהמה שמטמאה במגע ומשא שחיתתה מטהרתה מידי טומאתה, כ"ש עוף שאינו מטמא במגע ומשא, ששחיתתו תטהרו מידי טומאה, ואם שחיטה מכשרת באכילה ומטהרת, ה"ה מליקה שמכשרת באכילה מטהרת. (ולר"י מטמאה בבית הבליעה, ולרבי יוסי דיה כנבלת בהמה טהורה שהשחיטה מטהרת ולא המליקה). דיש לדחות ששם לומדים מחולין ולא מקדשים.

ג.א. **דבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בגז"ש בק"ו ובנין אב.**

הגמ' רוצה להוכיח שחוזר ומלמד בבנין אב, ממה שמצינו שמה שדם שלן כשר שאם עלה לא יד, לומדים ממה שאימורים שלנו כשרים, ואימורים לומדים מהבשר. (ויוצא כשר האיל וכשר בבמה, וטמא כשר הואיל והותר בעבודת ציבור, וחוף לזמנו כשר הואיל ומרצה לפיגולו, וחוף למקומו כשר הואיל והוקש לחוף לזמנו, ופסולים שקבלו או זרקו כשר בכהנים הראויים לעבודת ציבור), והגמ' שואלת איך דנים דבר שלא נעשה בהכשר מדבר שנעשה בהכשר, ובהכרח שלומדים מ"זאת תורת העולה", והנ"ל הוי אסמכתא בעלמא.

לתשומת לב- תרומות נצרכות, ויתקבלו בברכה.

התרומים 300 ₪ או הו"ק של 25 ₪ לחודש, יקבלו בעזרת ד' כל חודש 9 עותקים של תמצית מ"ב בדואר, וכן יקבלו (בנקודות המכירה) את כל החוברות שיצאו עד כה. אפשרות להנצחה ע"ג הגלינות. לפרטים- 052-7692282.

ניתן לתרום בעמדות- נדרים פלוס, עבור "תמצית".
או בקהילות דרך בית הכנסת "אהל תורה" ברכפלד.

יצא לאור עד כה: תמצית הש"ס א' (ברכות וסדר מועד). תמצית הש"ס ב' (נשים). תמצית הש"ס ג' (נזיקין). (ניתן להשיג גם על כל מסכת בנפרד). תמצית גפ"ת פסחים, יבמות, גיטין, ב"ב, תמצית תנ"ך, תמצית משנה ברורה חלקים א' ב', ותמצית ספרי מוסר, ותמצית ספרי חפץ חיים. לפרטים- 0527692282.

לפרטים והערות נא להתקשר ל-052-7692282.
בין השעות 14:15 - 13:45, או 19:50 - 19:20.

ניתן להשיג במייל- A0527692282@gmail.com

ניתן לקבל גיליון שבוני על דף היומי ומ"ב וקנין חכמה

במייל 9518479@gmail.com